

7md

2010 m. spalio 29 d., penktadienis

Nr. 37–38 (913–914) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

3

Dvi „Antigonés“ interpretacijos

4

Prisimenant muzikologę Oną Narbutienę

6

Ką jkūnija paminklai, vaizduojantys moteris

Apie parodą „Lietuvos dailė 2000–2010“

8

Artėja „Scanorama 2010“

9

Naujas „Kinas“

Dainius Gavenonis (dešinėje) ir Darius Meškauskas

D. MATVEJEVO NUOTR.

Dugnas. Galutinė maršruto stotelė

Oskaro Koršunovo „Dugne“: „Hamleto“ post scriptum

Konstantynas Borkowski

Praėjusį savaitgalį žiūrovai veržesi į OKT/Vilniaus miesto teatro ankštą repeticijų salę sostinės senamiesčio Ašmenos gatvėje, kur buvo rodomi trys šio teatro ir Oskaro Koršunovo premjeriniai spektakliai „Dugne“.

Gandai ir legendos visuomet naudingai pasitarnauja būsimo spektaklio populiarumui, tad ir šiuo atveju ažiotažinio smalsumo netrukė. Buvo žinoma tik viena, kad Maksimo Gorkio pjese „Dugne“ Koršunovas jau pastatė Norvegijoje, Oslo nacionaliniame dramos teatre, netrukus po „Hamleto“, o koks buvo rezultatas, istorija kol kas paslaptingai nutyli. Taip pat nuviliojo neramūs gandai apie kažkokią uždarą peržiūrą, kur išrinktiesiems buvo pirmąkart parodyta lietuviška šio kūrinio versija. Ir štai, aktoriaus Dainiaus Gavenonio ir dailininkės

Jūratės Paulėkaitės kadaise sumąstytais ir syki jau išbandytas „Uždaro vakaro“ žanras naujai atgijo „kambariniame“ Oskaro Koršunovo spektaklyje „Dugne“.

Ankštoje erdvėje susispėjusi aktorių grupė per trumpą laiką minimaliomis priemonėmis, pasitelkusi tik dalį dramaturginio teksto, nedideliams skaičiuui žiūrovų parodė akciją, kurios aliuzijos ir prasmės siekia nepalyginti platesnių erdvę ir horizontą. Norint suvokti visus šiuos gurmaniškus komponentus tiesiog būtina žinoti ir dramaturgiją, ir režisierius kūrybą (bent jau pastarųjų spektaklių), tad terminas „uždaras vakaras“ čia igavo ne tik žanrinę, bet ir tiesioginę prasmę:

nepasiruošę žiūrovas tiesiog negali įvertinti visų jo privalumų. Lietuvių teatras, šiurpinantis kultūrinę erdvę nepaliaujamai plintančiu popsiukumu, dabar teisėtai gali didžiuotis turėdamas ne šiaip sau elitinį

teatrą, bet ir ypač rafinuotą elitiškumo pavyzdį – OKT teatro spektaklį „Dugne“.

Kambariniais arba nestandartinių erdvų spektakliais mūsų publikos šiaip jau nenustebinsi. Turiu galvoje pirmiausia Kauno dramos teatro Ilgają salę, kurią Jonas Jurasas panaudojo statydamas jau chrestomatinį tapusį, laiko, atminties ir praeities smilčių užbarstyta avangardinį šedevrą „Smėlio klavirai“. Tas pats kauniečių „koridorius“ vėliau puikiai atstoją šaudykla Jūratėi Onaitytėi – „ginkluotai ir labai pavojingai“ panelei Julijai Gintaro Varno spektaklyje.

Ilgiai ir siaura OKT repeticijų salė analogiškai pritaikyta reginiui: publika susodinta keliomis eilėmis išilgai erdvės. Kasdienis apšvietimas kelias vos pastebimais išradiniais sprendimais (scenografija Os-

NUKELTA | 2 PSL.

Dugnas. Galutinė maršruto stotelė

ATKELTA IŠ 1 PSL.

karo Koršunovo ir Dainiaus Liškevičiaus) pritaikytas sceniniams vyksmui. Kairėje – plastinių dėžių sandėlis; greta jo ant sienos – siaura švieslentė su bėgančiomis sentenciomis iš tekstu, artimų pjesei; kitaime salės gale – projektorius, rodantis ant sienos vis kitus gamtos ir miestų vaizdus ir keliantis nemenkai triukšmą.

Toks kuklus, bet išradimas erdvės dekoravimas padarė repeticijų kambarį panašu į autobusą, kurio viename gale sukrautas bagažas, kitame, kaip vairuotojo kabinoje, mirga pralekiantys pro langą vaizdai, o sugedusi švieslentė skelbia arba kitą stotelę, arba atsiskritinę reklamą, arba pokštuančio programuotojo išdaigas.

Apie teatrines akcijas autobusose ir traukiniuose irgi jau ne sykį teko girdėti, kai kuriose juo ir dalyvaujantieki stovinčiose, tiek judančiose transporto priemonėse. O čia sukurta judėjimo iliuzija tapo spektaklio vidinio vyksmo veiksmu, sceninio laiko ir pasakojimo aistros likiminiu pagreicio vektorių suma, ir atlikėjus, ir žiūrovus įtraukiančia į vieną bendrą judėjimo sūkurį – link nežinomo ir baugaus draminio išrišimo.

Ši teatrinė „transporto priemonė“, kad ir kaip būtų keista, labai panaši į sovietinių didmiesčių metro vagoną. Ten keleiviai irgi sėdėdavo pasieniais vis-à-vis ir turėdavo progą nuodugnai ištyrinėti vieni kitus, susižvalgyti, netgi užmegztį trumpalaikius, kelių stotelės trukmės, vos akimi pastebimus, bet kartais labai aistringus ir skausmingus flirtus.

Taigi, priešais žiūrovus, išilgai priešingos sienos, pastatytas ilgas Baltas barjeras, panašus į stalą. Už jo, kaip kokios sporto ar popso žvaigždutes, sėdi Koršunovo „Hamlete“ vaidlinė aktoriai. Tačiau jie, kai taip nei tame spektaklyje, ne nusisuke tyrinėja savo veidus veidrodžiuose, o žvelgia tiesiai į akis besitaisančiai savo vietose publikai ir atvirai ją pašiepia žvilgsniais. Vietoje hamletiško klausimo „Kas tu es?“ aktorių (mes dar nežinome, kuris ką vaidina, nes programėlė tai nutyli) akys transliuoja grėsmingą pranešimą: „Mes žinome, kas jūs esate, ir kad jūs esate niekas!“

Ant barjero-stalo stovi keletas buteliukų geriamojo vandens, lėkštėje per vidurį paberta skurdaus maisto – vaflinių paplotelių, panasių į ostijas. Pirminis šio vaizdo išpūdis – tarsi iš Leonardo Da Vinci „Paskutinės vakarienės“, ir tai drama akivaizdžiai sąmoningai. Centrinis „mesijas“ yra Gavenonis, abipus jo ištaise „apaštalai“ – Darius Meškauskas, Julius Žalakevičius, Darius Gumauskas, Rasa Samuolytė, Giedrius Savickas, Jonas Verseckas, Tomas Žaibus. Dešiniajame krašte, „prie vairuotojo vienos“, ištaise Nelė Savičenė ir Rytis Saladžius. Iškart matyti, kad visi jie – ta pati „Hamleto“ komanda.

Visi laukia pirmųjų Gavenonio-Satino žodžių iš Gorkio pjesės „Dugne“. Jie nuskamba tyliai, raiškiai, su pašaipia ciniška šypsenėle ir privalonu piršto baksnojimu publikai į veidą. Iš pradžių aktoriai šneka tarsi pernelyg susircikšminios, arogantiškos ir gerokai atspalvėdavusios „hiperžvaigždės“ per spaudos konferenciją. Butelių pažangėjimai iš po stalo išduoda „šešelinę“ šios „spaudos konferencijos“ pusę. „Mesijas“ su artimiausiais „apaštalais“, nenutraukdamis savo monologą, iš publiką ir keisdami tarp savęs Gorkio teksto replikomis, paslapčia užsiima pilstymo manipuliacijomis. Jos tolydžio iškyla į paviršių ir tampa viešos, vyksmo įtampa ir tempas auga. Samuolytės personažas „skelia“ Nastios atseit girtos aistros kūpinę monologą apie meilę. Meškauskas su ciniška ir autoironiška šypsenėle ir neva alkoholinė ašara aky dėsto savo prašmatnios praeities istoriją, skamba jūdviųjų (Nastios ir Barono) garsioji žodinė dvikova („Nebuvol!“ – „Buvol!“ – „Nebuvol!“), žodinis konfliktas pereina į fizinių veiksmų teatra, klyksmai, mušynės, „mesijui“ virš galvos į sieną tēškiamā lėkštę, po stala ir tarp žiūrovų pabyra „ostijos... „Mišioms“ – galas. Tamsa...

Apskritai teatre, teatro režisūroje galioja ir tokis dėsnis: jei nori, kad visą laiką vyktų kas nors nauja, reikia, kad labai ilgai nieko naujo nevyktų. Taip vadinamas „ilgojo ējimo“ metodas. Gerą valandą spektaklyje „Dugne“ ekspluatuoja tik užstalės mizanscena. Užstalė kaip pasuktinė vakarienė, kaip mišios, kaip spaudos konferencija... Šitokio „užstalės teatro“ personažai sako savo monologus tarsi tustos per smagų vakarėli, ir šaiposi vienas iš kito, ir pykstasi, ir varvina ašarą, ir netgi susimūša, nesuprasi, ar juokais, ar rimtai...

Teatras žaidžia labai pavojingą žaidimą su žiūrovais, ištirkintais ir kabaretinio teatro, ir televizinių eks-travagancijų, ir komercinių juokdarbių monologų... Bet viena aplinkybė, vienas nuolatinis vaidybos „pliusas“ neleidžia žiūrovams ir aktoriams išjaukti į totalinį lėkštą siautėjimą. Tas pliusas yra scenografinio perkopia į naują kokybių ir energetinį lygi: BOHEMA!. Bohema, kaip yra sakęs muzikologas Viktoras Gerulaitis, iš esmės tėra vienas po kito atkiminėjami alkoholio buteliai. Itampa auga... Siautėjimas išsuka su nauju pagreiciu, su nauju atseit alkoholinio artistiškumo antplūdžiu. Savicko personažas Alioška atlieka beprotišką „švento Vito“ šokį, ritualinį atnašavimą įjį apsėdusiam ir viską tame naikinančiam demonui... Žalakevičius Bubnovas lūpomis rėžia linksmą pasiklausyti ir kraupią jo beprotiškos aistros, pavyduliavimo, pragaistišgosios nelabojos pagundos ir savanoriško pasitraukimo iš padorius žmonių gyvenimo istoriją... Tikra ir netikra degtinė liejasi per kraštus, keliauja iš butelių ir stiklinių ir pas personažus, ir pas žiūrovus... Toks beprotiškas Maksimo Gorkio varado hepeningas.

Visų matytų pjesės „Dugne“ paramytum statytojai dažniausiai suklupdavo ant paprasciausio klausimo – o ką givieka, kuo gyvena sių vykynės namų gyventojai? Tai né-

ventos „Hamleto“, išrišimą Gorkio pjesės paskutiniame veiksme (su tam tikrais kitų veiksmų intarpais).

Beje, Gorkio dramos ketvirtasis veiksmas ir paraštas kaip epilogas. Visi tragiski pjesės išykiai jau išsišême, pagrindiniai personažai – Vasilisa, Vaska Pepelas ir valkataujantis senis Luka – jau baigę savo buvimą ankstesniame siužete. Likę vykynės namų gyventojai po patirtų sukrėtimų dalijasi išpuždžiaisiai ir samprotavimais. Alkoholiu persunkusių sielas begaliniuose tarpusavio pažeminimuose numarinusių nusikalstelių ir valkatielių lūpose skamba humanizmo, laisvės, demokratijos idėjų kupinos mintys ir tezės, vertos garbingiausiu valstybės

ra paprastas klausimas. Vieini dažniausiai pasirinkdavo tokį kolektivinio „Belaukiant Godo“ variantą, kiti pasinerdavo į simbolinius ar mistinius ieškojimus. Natūraliai nuobodžiajančius valkatas regėti scenoje būdavo nepakenčiamai nuobodu...

Oskaro Koršunovo ir jo komandas sukurtame „Dugne“ nuobodžiauti netenka nė akimirkai. Personažai įkvėptai, artistiškai ir pasiaukojančiai žudo paskutinius savo žmoniškumo likučius. Tai tampa šūkavimų ir rėkavimų, baubimo užuot dainavus, siaubingo kolektivinio siautėjimo transu... Naujų pražūtingų gaidą į visa tai įneša Savičenko, jos koncertiškai skambantis Kvašnios

ria tarsi pritrūkės nors menkiausio žmogiško jausmo.

Ir štai finale susitingusių personažų fone vėl pasirodo labai susikaupeš Darius Gumauskas ir iš jo lūpų pradeda laisvai lietus Shakespeare'o žodžiai – monologas apie Hekubę, kuris, beje, taip ir liko nepasakytas šios trupės suvaidintame spektaklyje „Hamletas“. Paprastas ir tobulas kaip muzika, jis skamba iš aktoriaus, kuriam suteikta garbė suvaidinti Aktorių kaip visą šia padermę įkūnijantį personažą, lūpų. Žodžiai apie nelemtą aktoriaus dalią ir jo vaizduotés stebuklus minkštai kaip giminingo melodija pereina į monologą „Būti ar nebūti“, ir abu šie esminiai „Hamleto“ tekstai po Gorkio „Dugne“ finalo skamba tarsi vienas meilės sonetas – meilės aktoriaus daliai, talento ir kūrybos klysteliams, įnorinėti artisto fortūnai, teatriniu įkvėpimo momentu akinamam grožiu, negailestingai prabėgančiam ir visa, kas gyva, sendinančiam laikui... Skamba Gumauskui-Aktoriui stovint tarp tuščių dėžių, tarsi išnykusiu talentų kolumbariume...

Monologas apie Hekubę ir „Būti ar nebūti“ galutinai sujungia šiuos du vaidinimus į vientisą, pastatymo sprendimų ir emocinio poveikio priemonių kontrastu pribloškiantį ciklą. Tokia teatrinių išraiškos priemonių ir novatoriškų teatro ir publicos bendravimo formų paieškos studija, jeigu ji suvokama kaip visuma, yra jau ne vien elitinio meno brangakmenis, o išsami humanistinė studija, kurios reikšmę ir įtaką ateicių dar teks ne kartą permastyt.

Kokia šio eksperimento prasmė? Be abejonių, tai atsisveikinimas. Su kuo? Vis dar būdamas jaunatviškas ir palyginti (pagal režisierių brandos standartus) jaunas, Oskaras Koršunovas yra praėjusio, dvidešimto amžiaus menininkas, savo kūryba vis dar apeluojantis į publiką, laukiantis iš jos tokio pat aistringo atsako, kaip ir jo spektakliuose užkoduotas prancūzmas. Jis negali ir nenori susitaikyti su akivaizdžiu faktu, kad mūsų teatras yra stumiamas (arba stumia pats save) į meninės panoramos marginalijas ir kūrybinės minties periferiją. Spektaklyje „Dugne“ režisierius peržengia kitapus savo „Hamleto“ veidrodžio ir parodo tokią „užveidrodinę karalystę“, kurioje ir tokis, švelniai tarant, nesentimentalus menininkas kaip Koršunovas atrodo naivus idealistas. Tokį pasaulį, kuriame jis, kaip menininkas, yra priverstas ryžtis viisių naujai ir gerokai sunkesni moralinei ir kūrybinei priešpriešai.

Taip, kiekvieno reikšmingo menininko brandos kelyje ateina momentai, kai neišvengiamai tenka su kažkuo atsisveikinti. Tai vienintelis būdas išlikti savimi ir nesustoti. Ir tai yra kūrybos, nepaliaujamų pastangų kurti ir būti suprastam dėsnis.

Scena iš spektaklio

D. MATVEJEVO NUOTR.

tribūnų ir labiausiai pašlovintų išminčių sueigų... Tikriausiai štai čia buvo tikroji šios fantastiškai įtaigios dramos šokiruojanti jėga, sukrėtusi publikę prieš šimtą metų.

...Po Nastios ir Barono sukelto skandalo, po mušynių, klyksmų, stiklo žvangėjimo ir šukių – tamsa. Ant stalo akimirksniu išdygsta daugybė tuščių degtinės butelių ir buteliukų – didelių ir mažų, švarių ir skambančių... Užstalės situacija perkopia į naują kokybių ir energetinį lygi: BOHEMA!. Bohema, kaip yra sakęs muzikologas Viktoras Gerulaitis, iš esmės tėra vienas po kito atkiminėjami alkoholio buteliai. Itampa auga... Siautėjimas išsuka su nauju pagreiciu, su nauju atseit alkoholinio artistiškumo antplūdžiu. Savicko personažas Alioška atlieka beprotišką „švento Vito“ šokį, ritualinį atnašavimą įjį apsėdusiam ir viską tame naikinančiam demonui... Žalakevičius Bubnovas lūpomis rėžia linksmą pasiklausyti ir kraupią jo beprotiškos aistros, pavyduliavimo, pragaistiš-

tekstas, Vasilisos tipažas ir nepakartojamas temperamentas (nemačiau šios aktorių spektaklyje „Viskas apie vyrus“, bet dabar kilo begalinis noras pamatyti). Jai deramai ekscentriškai antrina Rytis Saladžius, užsimetęs moterišką skarą, sujungęs ir policininko Medvedevo, ir Vaskos Pepelo bruozus...

Visiškai atskirą ir itin reikšmingą intonaciją, temą ir funkciją režisierius suteikė Dariui Gumauskui, taigi ir jo kuriaram Aktorių personažui. Visuotinio siautėjimo paužė Gumauskas-Aktorius, meistriškai manipiliuodamas jo personažą atitinkančią mimiką, dėsto orgijos atmosferai kontrastuojančią menininko, nužudžiusio savęje kūrėjā, temą. Ši jo tema skamba melodinėi ir ilgesingai, tarsi J.S. Bacho figura Andrejaus Tarkovskio filme „Soleil“, ir niekas aplinkui to negirdi.

Kaligrafiškai niuansuota ir nepriekaištingai atlikta scena, kai Aktorių bando prisiminti kadaise įkvėptai sakyto teksto žodžius. Alkoholis ir padugnių gyvenimas seinių ištrynė iš jo sąmonės bet kokius mūžų įkvėpimo pėdsakus, o jis dar šventai tiki, kad ne viskas prarasta. Ir randa savęje jėgų tai suvokęs pasitraukti Anapus.

...Nustojo užti projektoriaus motoras, užgeso vaizdu kaleidoskopas, beprotiškas metro vagonas atriedėjo į paskutinę stotelę. „Aktorius pasirodė“ skamba kaip jūreivių pagalbos šaukumas „Palundra!“. Paskutinius Satino vaidmens žodžius „Sugadino dainą... Kvailys...“ – Gavenonis iš-

Tremtis, incestas ir Antigonė

Dvi vieno siužeto interpretacijos

Austėja Adomavičiūtė

Prasidėjės teatro sezona Lietuvos žiūrovams jau pateikė dvi naujas antikinės tragedijos apie Antigonę interpretacijas – tai Kauno valstybiniam dramos teatre Jono Jurašo pastatyta „Antigonė“ ir „Menų spaustuvėje“ Ievos Stundžytės kartu su „Atviro rato“ aktoriais kurta „Antigonė (ne mitas)“.

Dalis abiejų spektaklių minties užkoduota antrojo pavadinime – atitolti nuo tradicinio tragedijos perskaitymo, savaip interpretuoti pjesės medžią ir ieškoti skirtingu kontekstu.

Jurašas Antigonės istoriją perteikia per ekspedicijos, atvykusios į Sibirą tarkyti čia gyvenusiu ir mirusiu tautiečių kapų, dalyviu suvaidintą spektaklį. Tačiau ar režisieriu patyktai išlaikyti šiuos dviem temų proporcijas scenoje? Ir apskirtai ar tokiu tema šiandien teatre reikalinga?

Sudėtinga bandyti pristatyti šio spektaklio dramaturgiją, nes nau-

buvo išsakyta, bet nebuvo bandoma ją pagrasti, nes kone visą sceninį laiką užémė antikinės Antigonės dialogai su vienu ar kitu spektaklio personažu.

Stipriausiai aktorine prasme spektaklyje pasirodė Eglė Mikulionytė, gynanti Anouilh'aus drame, ir Jūratės Onaitytės kuriamas sa- votiškas jos prototipas – Sibire kliaudžianti moteris, ieškanti nežiniančių kur žuvusio ir nepalaidototo brolio. Onaitytė (beje, pabaigoje ji trumpam tampa ir Kreonto žmona Euridike) kuria kenčiančios moters portretą, ji nuolat vynoja baltus tragedijos siūlus, į kuriuos supainiojama jau nebeturinti kur trauktis Mikulionytės Antigonė, o vėliau į juos painiotis teks ir Kreontui, kai prasidės jo tragedija – dėl sūnaus netekties nusiudys Euridikę.

Mikulionytės Antigonė tvirta, ištikima ir negailestinga net savo arčimiesiams, kuriuos turi atstumti, kad liktų ištikima sau. Ši aktorė, Oskaro Koršunovo spektakliuose i-

krašiutė), tai atkalbinėjanti seserį nuo savižudiško pasiaukojimo broliui, tai staiga apsisprendžianti prisidėti prie jos, ar trumpam spektaklio pradžioje pasirodžiusi Auklė (Regina Varnaitė).

Režisierių blaškosi tarp misijos Sibiras ir misijos Antigonė. Iš pradžių dar gan aktyviai spraudės die-noraščių ištraukas į Antigonės mitą, artėdamas prie spektaklio pabaigos jis vis labiau koncentruojasi į „Antigonės“ siužetą, kuris jau dirbtinai susiejamas su pabaigos scena – ekspedicijos dalyviai ant žemės išrašo netektai rastas Sibire žuvusiujių pardaves ir dar ragina jų nepamiršti.

Jurašas laužo antkinio siužeto stuburą, o „Atviras ratas“ jau pavadinime paneigia faktą, kad „Antigonė“ yra mitas, tad ir spektaklis yra ne apie dėl brolio pasiaukojančią seserį, o apie visus Oidipo vaimus, jaunu aktorių pamatybus kaip keturių paauglius, virstantius suaugusiais. Kaip ir kitiemis „Atviro rato“ kūriniams, šiam spektakliui būdingas „čia ir dabar“ principas, žvilgsnis koncentruojamas į izoliuoto jauno žmogaus brendimo problemas, pavojingą norą pažinti pasaulį ir meilę, o tai veda į kraujomaišą.

Aktoriai veikia ringą ar narvą simbolizuojančiam kvadratė iš virvių, jie čia yra tų virvių nuo išorinio pasaulio atskirti vaikai, kurie turi patys suvokti, kas gera ir kas bloga, viską patirti savo kailiu. Viso spektaklio metu veikėjai balansuoja tarp meilės ir neapykantos, nevilties ir laimės.

Režisierė Ieva Stundžytė mato Antigonę (Marija Korenaitė) ne kaip herojė, o kaip pauglę, ir nors jos iškreipti santykiai su broliais ir seserimi gimsta iš beprotiškos meilės, tai negali išgelbėti nuo tragedijos, kuri jau užkoduota jų likime. Šalia šios Antigonės kenčia visi – Ismenė (Juditė Urnikytė), nuolat persekiojama sesers tobulybės šešėlio, Polineikas (Tomas Žaibus), geidžiantis Antigonės kaip moters, Eteoklis (Jonas Šarkus), norintis pranokti broli. Itin artimi brolių ir seserų santykiai nejučiomis transformuoja į Polineiko ir Eteoklio varžybas dėl Antigonės.

„Atviro rato“ spektakliuose labai svarbus aktorių ansamblis, nėra vieno pagrindinio vaidmens, tad režisierė bei kostiumų dizainerė ir aprengia visus aktorius vienodais ir neutraliais juodos spalvos drabužiais, tarsi sulygina visų jų svarbą.

Šikart prie „Atviro rato“ komandos prisidėjo Tomas Žaibus. Viena vertus, jis nesulaužo „Atviram ratui“ būdingo spektaklių ansambliskumo, bet tarp atletiško sudėjimo Polineiko ir jo nuolat nurungiamo Eteoklio yra ryškesnis skirtumas nei tarp (gal net per daug) suvienodintų Antigonės ir Ismenės. Vis dėlto viena jų nuolat rauda dėl savo bjaurumo.

Režisierė daugiausia dėmesio

kreipia į aktorių vaidybą, scenografiją asketišką, kukli, aktorių tarpusavio santykis intensyvus ir stiprus. Spektaklio ritmą sukuria vienintelis muzikantas – violončelės griežiantis Vytautas Leistrumas. Atrodo,

Regis, jie ir būtų žaidę namus toliau, bet ateina tragiškasis suvokimas. Nors paties Oidipo tragedija palickama už narvo ribų, vaikai ją išgyvena. Būtent suvokimas, kad jų tėvas jiems yra ir brolis, o motina –

Tomas Žaibus ir Jonas Šarkus Ievos Stundžytės spektaklyje „Antigonė (ne mitas)“

K. ŽIČKYTĖS NUOTR.

kad jo griežimas irgi balansuoja ant ribos, kada nutrukis styga.

Keturi aktoriai ir muzikantas atgaivina tuščią erdvę scenoje ir parverčia ją prakeiktų žaidimo aikšttele. Tas kvadratas yra kartu ir narvas, kuriame jie izoliuoti, ir ringas, kuriame jie vienas su kitu kovoja, ir smėlio déžé, kur jų pavojingi žaidimai susiduria su skaudžia realybe.

Aktoriai neapsiriboja vien Oidipo vaikų vaidmenimis, kartais išlenanda iš „narvo“, kad „iš išorės“ apžvelgtų išvykius tuose bloga lemtimi pažymėtuose namuose. Kai aktoriai „narve“ vaidina vaikus, jie gyvi, emocionalūs ir tikri, bet jų vaidbos maniera kinta, kai išlindę iš už virvių jie pradera komentuoti Oidipo vaikų gyvenimą, užsidėję skirtingu visuomenės tipų kaukes – situaciją išvertina visi nuo duobkasio į auklęs. Jie transformuoja savo balsus ir deformuoja kūnus. Atrodo, kad režisierė nori pateisinti kraujomaišios iškreiptą brolių ir seserų šeimos modelį, priešindama jam dar labiau iškrypusi visuomenės veidą ar veidus, prie „narvo“ tiesiog pasyviai stebinčius besiartinančią tragediją.

Kronika

Išrinktas naujas LNDT vadovas

Daug diskusijų sukelęs konkursas Lietuvos nacionalinio dramos teatro vadovo vietai užimti baigėsi spalio 26-ają. Jo laimėtoju buvo paskelbtas Martynas Budraitis, iki šiol vadovavęs Oskaro Koršunovo teatrui ir tarptautinių teatro festivalių „Sirenos“.

Iš šešių skelbtų kandidatų konkurse dalyvavo tik keturi. Vienas iš jų neatvyko, o kitas, ligšiolinis LNDT vadovas Adolfas Večerskis, buvo pašalintas dėl Valstybės tarnybinės etikos komisijos sprendimo, teigiančio, jog jis supainiojo viešuosius ir privačius interesus. Nepai-

ir senelę, priverčia juos pažvelgti į akis jų siaubingam gyvenimui ir nutarti su juo atsisveikinti.

Visi „Atviro rato“ spektakliai pasižymi grynu paprastumu, dažniausiai nedaug rekvizito reikalaujančia scenografiją ir dėmesio prikustyti prie aktoriaus, svarbiausio jų spektaklio dalyvio. Nors spektaklis tvarkingas, o aktoriai puikiai jaučia vienas kitą, šiek tiek erzina, kad kažkur visa tai tarsi jau matyta. „Atviras ratas“ tarsi „iškalė“ taisykles ir pagal jas dabar kuria visus spektaklius. Kartu režisierė pernelyg ištęsia pabaigą, prikuria nedidelį, net nereikalingą scenelių, kas priplopiniai astraū spektaklio paveikumą.

Šios dvi naujos „Antigonės“ interpretacijos yra itin nutolusios nuo pradinės tragedijos ar mito minties. Vis dėlto „Atviro rato“ pasirinkimas perrašyti jos istoriją žvelgiant į Oidipo vaikų prakeikimą kaip kraujomaišį ir kartu tyrimo objektu patsienciant apskritai jaunu žmogu yra sėkmingesnis nei Jurašo bandymas sieti šią temą su tremtimi, nors jis ir išlikęs arčiau tikrosios Antigonės – merginos, aukojančios žmonių istatymus, kad primint tikrasias, ne-rašytas moralės vertėbes.

sant to, Večerskis žadėjo apskusti konkursą. Skundus pateikti galima per tris darbo dienas nuo konkurso pabaigos.

Kultūros ministro Arūno Gelūno teigimu, Budraitis pateikė išsamiausią teatro veiklos planą, be to, daug tikimasi iš jo patirties dirbant su užsienio menininkais.

Naujasis vadovas patvirtino, jog atsiaskys visų kitų savo pareigų, o kalbėdamas apie savo strategiją didžiausiu tikslu iškélė repertuaro pertvarkymą, atsišakant komercinio pobūdžio spektaklių ir nacionalinių teatrų grąžinant tokius režisierius kaip E. Nekrošius, O. Koršunovas, G. Varnas, C. Graužinis.

„7MD“ INF.

Eglė Mikulionytė (Antigonė) ir Liubomiras Laucevičius (Kreontas)
Jono Jurašo spektaklyje „Antigonė“

D. STANKEVIČIAUS NUOTR.

dojama labai įvairi literatūra: spektaklio pamatas – lyg ir Jeano Anouilh'aus „Antigonė“, o dramos teksta tą su Birutės Pūkelevičiūtės teksta bei ištraukomis iš „Misija Sibiras“ dienoraščių sujungę ir spektakliui pritaikę Aušra Marija Sluckaitė. Režisierius stato jau gerokai interpretacijų transformuotą Anouilh'aus „Antigonės“ variantą, pagrindinės veikėjos patirtį siedamas su Sibiro tremtinį lemtimi.

Erdvė šio režisieriaus spektaklioose labai svarbi. Jurašas tėsiai savo darbą su aktoriais ne tradicinėje scenos dėžutėje. Kaip kad „Dvejonejė“ (rodytoje apleistoje VDA studioje) spektaklio erdvė tampa jo scenografija. Plikos grubios Ilgosios scenos sienos atstoja ir baraką Sibiro glūdumoje, ir nelaimių padiktuotu lemtes, nusiaubtą Antigonės šalį ir gyvenimą. Scenoje lagerio ar barako atributai – netašyto medžio dviaukščių gultų konstrukcijos, geležinis dubuo, dėžės-lagaminai, spektaklio pabaigoje virstantys kai-pais.

Astrodo, kad režisierius siekė su-visuotinti Antigonės nelaimę, jos patirtį su karo moterų dalia. Mintis

jusi komikės įvaizdį, darbuose su Jurašu atsiskleidžia kaip visai kitokio tipažo aktorė ir savo vaidmenį pateisina su kaupu.

Antigonė taip susitelkusi į tikslą palaidoti broli, kad vieninteliai jos dėmesį patraukiantys veiksniai – atsisveikinimas su mylimuoju ir potkalbis su Kreontu (Liubomiras Laucevičius). Tačiau su tokia stipria partnere kaip Mikulionytė nesiderina jos emocijų ir išraiškos lygio nepasiekiantis mylimasis Hemonas, o ištestoje scenoje su Kreontu, grasinančioje virsti amžinybe, bégant minutėms pradingsta pokalbio temos svarba ir jo prasmė apskritai.

Jurašo spektaklyje daug neindividualizuotų veikėjų, kurie tarsi ir atlieka choro funkciją giedodami raudas, bet antikinės tragedijos choro neprinempa. Šis choras tarsi ir reaguoja į spektaklio išvykius, bet jo paskirtis, atrodo, veikiau techniškai sujungti scenas, o ne apžvelgti.

„Atviro rato“ spektakliuose labai svarbus aktorių ansamblis, nėra vieno pagrindinio vaidmens, tad režisierė bei kostiumų dizainerė ir aprengia visus aktorius vienodais ir neutraliais juodos spalvos drabužiais, tarsi sulygina visų jų svarbą.

Šikart prie „Atviro rato“ komandos prisidėjo Tomas Žaibus. Viena vertus, jis nesulaužo „Atviram ratui“ būdingo spektaklių ansambliskumo, bet tarp atletiško sudėjimo Polineiko ir jo nuolat nurungiamo Eteoklio yra ryškesnis skirtumas nei tarp (gal net per daug) suvienodintų Antigonės ir Ismenės. Vis dėlto viena jų nuolat rauda dėl savo bjaurumo.

Režisierė daugiausia dėmesio

Variacijos, aprėpusios gyvenimą

Muzikologės Onos Narbutienės (1930–2007) gimimo sukakčiai

Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Didžioji salė spalio 20 d. vakarą sunkiai begalėjo sutalpinti susirinkusiuosių į renginį šviesią atminties muzikologės Onos Narbutienės jubiliejinei sukakčiai. Skambėjo prisiminimai, laiškai, dienoraščių fragmentai ir, žinoma, šiltai ir itin jautriai (o ar galėtų būti kitaip?) atlitta muzika. Su-kauptą, tačiau kartu ir labai šviesią vakaro atmosferą kūrė visi jo dalyviai – vakarą vedusi muzikologė Vytautė Markeliūnienė, daug šiltų žodžių ištarę kiti O. Narbutienės kolegos ir bičiuliai Rūta Stanevičiūtė, Edmundas Gedgaudas, kompozitorius Šarūnas Nakas.

Bendravimo su O. Narbutiene prisiminimus muzikos garsais atskleidė Valstybinis Vilniaus kvartetas, kamerinis choras „Aidija“ (dir. Romualdas Gražinės), dainininkė Sigutė Stonytė, pianistai Jurgis Karnačius, Sergejus Okruško, Rūta ir Zbignevas Ibelhauptai, M.K. Čiurlionio menų mokyklos moksleiviai. Skaitytojų dėmesiui pateikiame vakaro pradžioje skambėjusį V. Markeliūnienės įžanginį žodį.

Vakara pradėjė Valstybinis Vilniaus kvartetas (Audronė Vainiūnaitė, Artūras Šilalė, Girdutis Ja-

kaitis ir Augustinas Vasiliauskas) ir kamerinis choras „Aidija“, papildytas M.K. Čiurlionio menų mokyklos moksleiviais, diriguojamas Romualdo Gražinė – tai tik dalis mūsų muzikų bendruomenės narių, kurie galėtų, ko gero, drąsiai tarti, kad jų muzikinėje kūrybinėje kelionėje Ona Narbutienė tapo žmogumi, neprimytinai, netiesiogiai, bet kažko kiu savu ypatingu būdu skatinusių patirti savos profesijos prasmę, grožį ir vertę, – tarytum pašaukimą.

Šiose kūrybinėse kelionėse kuriuos čia šiandien esančius, dalyvaujančius, ji lydėjo nuo mokyklos suolo, dar ten sukurdama savotišką jaukią alternatyvią atmosferą, kurioje buvo svarbu ne tik išklausyta ar išmokta pamoka, bet savigarda, orientacija ir skonis, suvo-kiant savos lietuvių muzikos istorijos vertėbes visuotinės muzikos istorijos akivaizdoje. O ypač svarbus buvo tą atmosferą formuojantis žmogiškas santykis, kurį vėliau visą laiką norėjos testi ir testi. Ir jau dabar sudėtinga atrinkti, kas labiau – ar tiesioginės Onos Narbutienės pamokos, ar jos parengtos radio ir televizijos laidos, ar straipsniai, pagaliau knygos, pranešimai konferencijose, ar tiesiog pagarbus bendravimas, kurį bemaž kickvienas juto kaip specialiai jam skirtą,

paveikė pasaulėjautą. Nes viskas buvo visuma, arba kaip pati Ona Narbutienė yra sakiusi savo 70-mečio jubiliejaus vakare – tai tarsi variacijos viena tema, kuri pasireiškė skirtingais pavidais. Iš tikrujų, tai variacijos, aprėpusios visą Jos gyvenimą, aprėpusios visus veiklos barius.

Ir, ko gero, tu reikšmingų variacijų nebūtų tiek daug, jei ne tam tikri asmenybės bruožai, skirtinguo šeimos kartų sutelktas, išugdytas žmogiškumo paveldas. Kad ir toji savybė, kurią Ona Narbutienė prisipažino paveldėjusi turbūt iš savo Mamos – gebėti kickvienu momentu, kas bebūtų, susitelkti, susiorientuoti, nelaukiant gercesnių salygų. Ir štai, ko gero, nulėmė kitus Onos Narbutienės gyvenimą lydėjusius imperatyvus – nepamirštį kito žmogaus, matyt svarbiausias problemas, tačiau įvertinti ir detales, smulkmens, ižvelgti galimybes net ir nepalankioje situacijoje, ir jaustis oriai, tvirtai. O jei įmanoma, pasitelkti dar ir humoro krisleli.

Kad šios moralinės nuostatos Jai buvo savos dar gaivioje ankstyvoje jaunystėje, liudija kad ir fragmentas laiško, rašyto klasės draugėms, rašyto dramatiškai 1949 m. kovo 26 dieną iš traukinio vagono Paneriuose, prieš ištremiant:

Atrodo, kad čia išstovėsim kelias dienas. Dar daug kas miega, bet man neina miegas, nors truputį ramiau pasidarė. Vakar čia buvo daug žmonių iš Vilniaus, aš vis dairiausiu, gal patysiu ką nors pažįstamą ir brangi, bet tos svajonės. Jos galia man amžinai pasakyti su Dievui. (...) Mielos, mielos mergaitės, jei esu Jum skolingga ar knygas ar gaidas ar šiaip, pabandyk nueiti pas mus, gal gausit. (...) Keista, man galvoj (...) visa laiką skamba Faustas, ir taip gerai atsi menu visas vietas. Vis girdžiu „Su Diev skaisčioji Tau Diena“ ar „Taip tylu, taip ramu“. Bet – greitai pasibaigs ir tokios svajonės. Oi, kad galėčiau mokyti skambinti. (...) Jūs negalvokite, kad aš labai nusimenu, be abeo šioks toks įvykis – tai ne 2-jetas. Jei prasidėtų gimnazija, perduokite linkėjimus klasei, o paskui auklėtojui. Slizžui ir Steponavičiui. Aš tikrai tikiu, kad greit sugrįšiu, gal galima bus iš Vilniaus nors man išrūpinti leidimą sugrįžti mokyti (...). Bet tai dar ateityje, kol kas važiuoju pasižiūrėti pasaulio, tik deja kaip belaisvė, čia negaliu dainuoti: „Reik būt laisvai nevaržtai“, aš dar neužmiršau visko, negalvokite. Su Dievu išvažiuoj, prisiminkit kai kada, aš važiuoju stipri, nebijkot. (...) Dieve duok stiprybės pakelti šiuos sunkumus.“

Tas rūpestis kitais vėliau išaugo, išgijo dar didesnį matmenį, kurį tuo metu pajuto ne tik pavieniai bičiuliai, kolegos, mokiniai, bet ir visa muzikų bendruomenė ar tiesiog Lietuvos kultūra. Kaip tik mūsų išklausa ystame radijo laidos fragmente Ona Narbutienė tarsi apibendrindama tai, kas turėtų lydėti muzikologo kasdienybę, sako, jog muzikologo profesija tai nėra darbas, tai profesija, kuria turi nuolat gyventi. Kam jau kam, bet pačiai Onai Narbutienei šie žodžiai bei jų prasmė buvo labai artimi, būdingi. Nes jai labai rūpėjo ne vien jos pačios darbai ar tyrinėjami muzikai, bet ir artėjantys kompozitorių, atlėkų jubiliejai arba muzika, skambėsiant kurios nors valstybės šventės proga, jai rūpėjo kultūrinės spaudos likimas, kolegų skaitomi prancėsimai, rengiami straipsniai, archyvuose atrasti dokumentai, reikalantys kito tyrinėjamai sričiai. Aišku, rūpėjo ir vykstantys koncertai pagrindinėse koncertinėse erdvėse, bet sykiu ir kokioje nors mokykloje rengiamasi vakarai ar studentų pasirodymai. Ir tai nebuvavo tik asmeninius interesus, bet pagarba, dėmesys, pareiga, reikmė, būtinybė. Nes juk buvo savos profesijos pašauktinė, profesijos, kuria turi nuolat gyventi.

Meilės daina

Olivier Messiaeno simfonija „Turangalila“ Nacionalinėje filharmonijoje

Rasa Aukštuolytė

Lygiai prieš dešimt metų muzikos mėgėjai turėjo galimybę išgirsti Vilniuje skambėjusią vieną sudėtingiausią ir įspūdingiausią XX a. simfoninės muzikos šedevrų – Olivier Messiaeno simfoniją „Turangalila“. Po ilgos pertraukos si galimybė mums buvo suteikta dar kartą – tereikėjo apsilankyti spalio 23 d. Nacionalinėje filharmonijoje su rengtame koncerte, kurio nepraleisti ragino ir 20-ojo aktualios muzikos festivalio „Gaida“ rengėjai.

Simfonija retai atliekama ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio koncertų salėse, jos imtis išdrįsta anaipolti ne kickvienas dirigentas. Todėl šis „Turangalilos“ atlikimas – iš tiesų reikšmingas įvykis Lietuvos kultūros horizonte. Tai užduotis, kuriai įvykdytai reikalingas ne tik aukšto lygio kolektyvas, bet ir atsakingas, kantrybės reikalaujantis pasiruošimas.

Vieno reikšmingiausiai XX a. prancūzų kompozitoriu O. Messiaeno simfonija „Turangalila“ – centrinė trilogijos, ikvėptos Tristano ir Izoldos meilės istorijos, dalis (kitos dalys – „Harawi“ fortепijonui ir sopranui bei „Cinq rechants“ 12 balsų). Kūrinių parašytas dideliam simfoniniams orkestrui (išskirtin

vaidmeni patikint išplėstai mušamųjų grupėi, kurių sudaro net 11 atlikėjų), fortepijonui ir Marteno bangoms (1928 m. Maurice' o Martenot išrastas vienbalsis elektrinis muzikos instrumentas). Veikalo koncepcijos esmė nusako simfonijos pavadinimas (autorius pridėtas jau baigus darbą), kurį sudaro dviejų sanskrito kalbos žodžių junginys. „Lila“ paraidžiu reiškia žaidimą, bet tai dieviškas, kosminis, kūrimo ir griovimo, gyvenimo ir mirties žaismas. Lila taip pat reiškia ir meilę. Turanga – tai bégantis laikas. Jis lekia kaip šuoliujantis žirgas, jis yra smėlis, kuris byra lyg smiltelės smėlio laikrodyste. Turanga – tai judėjimas ir ritmas. O visas pavadinimas Turangalila reiškia meilės dainą, himną džiaugsmui, judėjimui, gyvenimui ir mirčiai“, – komentuodamas būtent tokį pavadinimo pasirinkimą teige O. Messiaenas.

Ši indiškajai „Tristano ir Izoldos“ variantą (kaip jis pavadinio pats autorius) sudaro 10 dalių, turinčių atskirai pavadinimus ir kiekviena atskirai apimančiu vis naujas prasmes, vienijamas bendrų džiaugsmo, meilės ir mirties temų. Visa esminė terminė veikalo medžiaga sukonstruota į keturias visose kūriniu dalyse modifikuotais pavidais vis

grįžtančias temas – „statuso“, „gėlių“, „meilės“ ir „akordų“. Toks muzikinės medžiagos dėstymas gali priminti Richardo Wagnerio leitmotyvų tradicijos tąsą, bet pats autorius savo sprendimą motyvuoją jam itin svarbiu rýšio su gamta pajaustimu: „Aš ir čia lieku ištikimas gamtai, turinčiai konkretias temas, kurios kartoja atitinkamomis dienos ir nakties valandomis.“ Šio glaudaus rýšio su gamta, kurioje, anot kompozitoriaus, glüdi ir meno ištakos, vertėtū nepamirštī ir klausantis „Turangalilos“, nes tai vienas rodiklių, vedančių į gilesnį O. Messiaeno muzikos suvokimą.

Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro (meno vadovas ir vyr. dirigentas Juozas Domarkas) interpretuoja „Turangalilą“ paliko pačius geriausius išpūdžius. Ypač pagyrimo vertos mušamųjų ir pučiamųjų instrumentų grupės, su nelengva kompozitoriaus patikėta užduotimi susitvarkiusios iš tiesų meistriškai. Ryškiai ir svariai buvo atlikta grēsmingojo „statuso“ tema, skambėjusi trombonų ir tubos partijose, o jai kontrastuoanti klarinetų dueto atlikta „gėlių“ tema skambėjo subtiliai ir švelniai. Skambesio sodrumo vietomis pritrūko stygiams. Kita vertus, pavyzdžiu, šeš-

toje simfonijos dalyje („Meilės soodo sapnas“), pirmą kartą visu savo pavidaulu būtent styginių ir Marteno bangų partijose skambančiai „meilės“ temai tokis prislopintas, jautrus, išklausyti reikalaujantis atlėkimas pasiteisino. Pats O. Messiaenas yra teigęs, jog „Turangaliloje“ svarbiausi instrumentai – Marteno bangos ir fortėpijonas, bet pastaraisis ši kartą vis dėlto skambėjo duslukai ir per silpnai – galbūt problema būtų buvusi išspręsta tiesiog pakelės viršutinį korpuso sparną.

Lietuvos nacionaliniam simfoniniams orkestrui (beje, kaip ir prieš dešimt metų atliekant „Turangalilą“) vadovavo svečias iš Prancūzijos Cyrilas Diederichas, kritikų pripažintamas vienu geriausiu šios šalies dirigentu. Tai entuziastringas muzikas, pasirodymus rengė įvairiuose festivaliuose ir dirigavęs ne vienam žymiam pasaulio simfoniniams orkestrui (visi pagrindiniai Prancūzijos kolektyvai, Bavarijos radio, Vienos radio, Madrido nacionalinis, Bukarešto nacionalinis radijo, Brazilijos simfoninis orkestras ir kiti). Iš tiesų nelengvą fortėpijono partiją skambino šiuo metu Karlsruhės universitete (Vokietija) studijuojantį Gryta Tatorytę. Ji yra respublikinių J.S. Bacho, Z. Fibicho

Cyril Diederich

M. ALEKSO NUOTR.

bei tarptautinių B. Dvariono, A. Dvarionaitės (Lietuva), A. Rubinsteino (Prancūzija), F. Liszto, Etlingeno (Vokietija), Jūrmalos (Latvija), Romas (Italija) pianistų konkursų prižininkė. G. Tatorytei teko groti su Lietuvos ir Latvijos nacionaliniais simfoniniams, Lietuvos valstybiniu simfoniniu bei Šv. Kristoforo kameriniu orkestrais. Marteno bangų partija buvo patikėta tikram šio instrumento meistrui (taip pat ir pianistui) prancūzui Bruno Perrault. Šis atlėkėjas O. Messiaeno simfoniją „Turangalila“, Paryžiaus konservatorijos orkestrui diriguojant P. Rophé, yra atlėkės daugelyje Europos šalių, o prieš dešimt metų ją grojo ir Lietuvoje.

Nors ir ne Bostono simfoninio orkestro atliekama (kuriam užsakytai ir kurio griežiama 1949 metais pirmą kartą simfonija ir buvo priprasta klausytojams), „Turangalila“ skambėjo išties labai kokybiškai. Geriausias to įrodymas – ilgiausiai netilė klausytojų aplodismentai, murimę tik dar kartą suskambus pirmosios simfonijos dalies muzikai.

Ryšiai su realybe

Šiuolaikinio Rusijos meno paroda „Estetika vs informacija“ Klaipėdoje

Monika Krikštapytė

Ambicinga paroda veikia pastata, ant kurio (iš pažiūros) lygiai tokiu pat šriftu kaip kadaise ant Šiuolaikinio meno centro buvo parašyti tie patys žodžiai „Parodų rūmai“. Sovietinio palikimo detaļą pastebėti naujai privertė tai, kad šiuolaikinio rusų meno parodoje menininkai nebijo užkabinti ne visuomet malonius mūsų šalių santykio. Bet ne tik tai. Klaipėdos kultūrų komunikacijos centras su Ignu Kazakevičiumi priešakyje, įskirę Klaipėdos parodų rūmuose, primena ŠMC prieš gerą dešimtmjetį, kai dar visi visko norėjo, pernelyg nesikartojo ir nebijojo rizikuoti. Avantūro atmosfera tyro ore, bet šiekart ne veltui buvo surizikuota.

Rusija yra suvokiamama kaip labai priestaringa šalis, kuri turi gilias ir arogančios, ir intelektualines tradicijas. Tikėtis galima buvo bet ko: nuo populiarinių, į Vakarų rinką orientuotų kūriniių iki visiškai periferinių menininkų rinkinio pristatymo. Tačiau kuratorius Konstantinas Bochorovas, regis, yra linkęs burti į avantgardą ir intelektualinius žaidimus linkusius kūrėjus. Ne vienas iš jų siekė idėjiškai susieti kūrinius su aplinka, todėl paroda „Estetika vs informacija“ Klaipėdoje veikia kaip gyvas organizmas, o ne kaip keistas eksportas. Net nenumatyti (?) eksponavimo niuansai prisidėjo prie tokio išpūdžio: aprašymai prie kūriniių lietuvių ir rusų kalbomis sustampa tiki iš dalies, vėl mums pripindami tarybinių laikų situacijos dviprasmiškumus.

Iėjus į parodų salės visur aidi išpėjantis balsas (cituoju iš atmin-

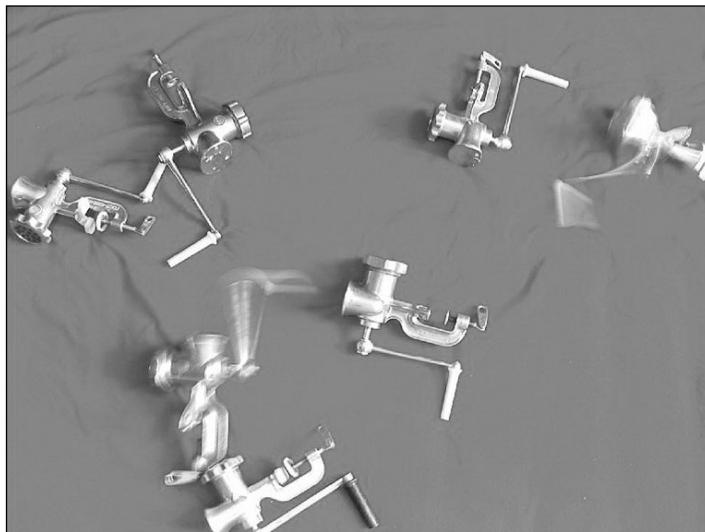
ties): „Rusų kareivis gali nevalgyti ir negerti kelias paras, jam užtenka jégų iš šaukšto plikų kruopų. Mirties jis nebijo, todėl yra itin pavojingas, nes veikia beatodairiškai. Rusai moka atsirasti iš niekur, tiesiog išlišti iš po žemiu. Šaltis, badas, jiems nieko nereiškia.“ Rusai šiaime pasakojime apibūdinami tarsi nesuvokiami ateivai iš kitos planetos. Nejučia iš vaikystės grįžta į pasamonę įkaltas įsitikinimas, jog (filme) kad ir kas atsitiktų, „rusai laimės“. Prie to prisideda keblus jaumas, kad tą tikėjimo „implantą“ jau norėtu išinstaliuoti, nes jis prieštarauja dabarties lūkesčiams.

Labiavusiai pribloškia tai, kad šis mistiškas pasakojimas apie rusų kareivį yra ne išgalvotas, o paciuotas. Meno teoretikas Anatolijaus Osmolovskio sumanymu buvo igarsintas knygos skyrius „Raudonoji armija“ iš Antrojo pasaulinio karo laikų Vermachto generolo Fridricho fon Melentino knygos „Tankų mūšiai“. „Šis skirsnis buvo parašytas siekiant išpėti karą lauko vadus apie rusų kareivų charakterį ir kovos ypatybes. Šis tekstas parengtas atsižvelgiant į buvusio Pabaltijo šalių nesenos okupacijos patirtį“, – teigia lietuviškas kūrinio aprašymas. Kiek žemiau pateikiamas labiau išplėtotas rusiškas aprašymas: „Darbas informuoja apie metodus, kaip kaučius su rusų kareiviais, ir provokuoja diskusiją šia aštria tema.“

Osmolovskio parinktame tekste galime ižvelgti ir slaptą pasididžiamivam rusų „nerealumu“, ir aštrią ironiją kraštutinės mistifikacijos atžvilgiu. Aišku viena – būti rusu nėra taip jau paprasta, ypač šalyje, kurią nesenai buvo okupavę tėvynainiai. Iš

Anatolijaus paskaitos parodos atidaryme buvo galima suprasti, kad šiuo metu jis labiausiai gilinasi į autorystés, kaip menamo pranašumo, klausimų ir 7–8-ojo deš. avangardistų tekstus, tačiau strategiją, kurią pasirinko savo kūrinio pagrindu, man yra girdėta iš šių dienų populiaus filosofo Slavojaus Žižeko. O būtent – jei nori užmegztį dialogą su tavo atžvilgiu priešiškai nusiteikusiu bei gajus stereotipus apie tave turinčiu asmenimi, turi be kalbų priimti pirmestą vaidmenį. Tik tuomet lieka galimybė. Jei abu priešininkai lieka prie savo nepajudinamų pozicijų, situacija nepasikeičia. Osmolovskis savo audioinstalacijoje „Informuoame jus“ (2010 m.) tam tikra prasmė prisiima visas „to keisto rusu“ savybes. O tokios transgresijos demonstravimas iškart paperka ir atveria dėmesį visiems kitiemis parodoje esantiems darbams.

Parodoje pristatomata 16 autorių, iš jų kelios menininkų grupės. Juk griežtoje šalyje darbas keliese, matyt, turi privalus. Beveik visi kūriniai vienaip ar kitaip kalba apie ryšį su realybe. Visi dalyvaujantys menininkai, sprendžiant pagal kūrinius, vienaip ar kitaip yra iš tos realybės emigravę. Todėl ir reikia ieškoti ryšių su ja, nes tikrovės valdymas ar bent aiškus suvokimas gali būti paprasčiausiai nepriecinamas. Vieinė ekspozicijoje kabo didžuliai neegzistuojančių leidinių plakatai, mat toks jau verslas (užtenka geros antraštės ir dailaus viršelio, turinys nickam nereikalingas), kitur interaktyvi animuota moteris tau nurodinėja, ką daryti, dar kitur tave nardina į haliucinaciją, kur net nebekyla klausimų, kad ryšys su re-

Grupė „Kur bėga šunys“. „Pornopedaliniai sapnai“. 2007 m.

alybe yra prarastas ir viskas yra fiktyvu, gal net ir noras maištauti prieš centrinę valdžią yra netikras.

Bene išpudingiausiai atrodo višą salę užimanti grupės „Kupidonas“ smėlio instalacija „Kasparas Davidas Friedrichas“ (2010 m.). Vasarą rodytoje KKKC parentoje paroduje, kuri buvo skirta lenkų šiuolaikiniam menui, menininkų lenkų grupė ieškojo smėliu kuo įvairesniu būdvardžiu, siekiant paprastą ir nepolitiską, visiems suprantamą objektą paversti santykio ir jo variacijų išėties tašku. Patys to nežinodami grupės „Kupidonas“ narai pratesė smėlio atgabėjimo į konkretią galeriją tradiciją. Tačiau smėlis sij kartą konkretus – toks, kokio pripildavo į smėlio dėžes visoje Tarybų Sąjungoje ir kurį daugeliis iš mūsų kapstė.

„Smėlio dėžė“ gerokai padidinta, o „bapkės“ (figūrinės smėlio pilys ar pyragėliai) padarytos standartiniu mediniu karstu.

Šiurpus žaidimėlis dvelkia sunkiu pesimizmu – kaip pasakyti KKKC rezidencijoje viešintis tapytojas iš Vokietijos, kurį sutikau atidaryme. Tačiau aš bandžiau jį perkaltėti pasakodama, kad palyginti su tarybinių laikų pogrindinėje kūryboje išsimenkusiu bejegiškumu (kai pasireiškia vienos nuobodulio sindromai), sie kū-

rinių yra gana šmaikštūs ir linksmini, net viltingi, nes apskritai turi galimybę būti pamatyti ir gal net gali sulaukti atsako. Tokia jau bendra posovietinė mūsų ironija. Ji, manau, egzistuos tol, kol išmirę Tarybų Sąjungoje gyvenę piliečiai, o gal net ir jų vaikai, mat auklėti buvo atitinkamai. Bandymas atsikratyti tos dvilypės savasties, ko gero, būtų toks pats bergždžias kaip ir menininkų grupės „Kur bėga šunys“ instalacijos „Pornopedaliniai sapnai“ (2007 m.) vaizdas – rankinės mėsmalės spazmiškai trūkčioja, blaškosiai pačios besukudamos. Maža to, mėsmalių bejegystės scena vyksta ant raudonu atlasu dengto pagrindo.

Rusijos menininkai vis dar moka Ezopų kalbą ir puikiai jaučia niuansus. Regis, ir mes dar gebame tą kalbą skaityti. Todėl paroda pilna staigmenų. Jos dilgina, bet malonai. Malonu ir tai, kad dauguma darbų yra sukurti šiemet, kai kurie – specialiai šiai parodai. Todėl žiūrovui gana lengva pasijusti ypatingo dėmesio apsupty.

**Paroda veikia iki lapkričio 14 d.
KKKC Parodų rūmai (Aukštoji g.
1/ Didžioji Vandens g. 2, Klaipėda)
dirba trečadieniais–sekmadieniais
11–19 val.**

Vėl namie

Algio Skačausko (1955–2009) paroda „Titaniko“ parodų salėje

Rūta Jakutytė

Retrospektinė paroda sugrąžina kūrėjā atgal namo – į prieš beveik trisdešimt metų baigtą studijų vietą, teigė ir parodos kuratorė dailėtyrininkė Raminta Jurėnaitė. Pagaliau, po šitiek metų, Algis Skačauskas turi ir pirmajį savo kūrybos katalogą. Iš parodos atidarymo minios matyti, kad menininkas turi ir daug draugų, gerbėjų, kolegų, juo domisi tapybos studentai. Parodos atidarymo proga visi jie atėjo dar kartą pasiseikinti su drobėmis, atsisveikinti su prieš metus išėjusiu dailininku ar susipažinti su šalia tapybos pristatomais poezijos kūriniais.

Tik ižengus į salę, pasitinka ryškus, tamsių sodrių spalvų darbų koloritas, iš kurio atpažįstame dailininko braizą. „Jiezmas, Stakliškės ir Vilnius! / Ir tuo, o gal rytoj / Lelijom paminėtom vėm / Pradės išvardytų kaimų poetai.“ („Lelijų snie-

gas“, 2002) Šios pirmosios eilutės iš cileraščio, eksponuojamo greta paveikslų, atskleidžia pagrindines Algį Skačausko kūrybos temas. Drobėse reflektuoojamas įvairiaspalvis kaimo gyvenimas („Grojanti kiauliganč“, 2003, „Sutemos“, 1987), veržli, dramatiška gamta, lydima emocingų horizontalių potėpių, ryškių, grubokų kontūrų bei itin aktyvaus tamsaus fono, suteikiančio kūriniam fatališkumo išpūdį. Šalia to Skačausko kūryboje svarbių vieta užima vilnietiškas bohemos gyvenimas („Moterys ir vyrai“, 2008, „Gulinti mieste“, 1994), kur dailininkas gilinasi į miesto gyventojų, kūrėjų gyvenimo būtį ir būti. Tapytojo mintis puikiai atspindi ir tapyba, ir ekspreišvūs cileraščiai: „Bėgo žolė nuo manės / Kai gulėjau girtas / Vieną koją pakiašau / Ir žolė apvirto.“

Vienas iš paveikslų, reflektuojančiu menininkų kasdienybę – „Cafe Golgota“, tapytas 2008–2009 metais,

švelnaus melsvo kolorito. Iš kūrinio smelkiasi melancholija, atskleidžianti autoriaus vidinius išgyvenimus, dažnā liūdesį, kuris, kaip atidarymo metu teigė R. Jurėnaitė, visad šviesste šviesdavo net pro dailininko šypseną. Drobėje taip pat yra mirties, pabaigos nuoautos – už lango pavaizduotitrys nukryžiuotieji, užrašas *Inri* suteikia kūrinui tragikumo, artejančios nelaimės išpūdį. Tokios minorinės gaidos regimos daugelyje velyvųjų dailininko kūriniu.

Retrospektinė Skačausko paroda apima trijų dešimtmecio kūrybą ir poeziją. Ją verta aplankyt keliauskartus. Pirmiausia galima apžiūrėti darbus ir pastebėti, kaip keičiasi kūriniai skirtinės laikotarpiai. Vėliau interpretacijos ir dėmesio laukia šalia drobių pateiktos eilės. Jos papildo ekspreišvūj tapybą naujomis prasmėmis. Galiausiai iki begalybės galima tyrinėti neįtiketiną dailininko kūrybinių temų įvairovę.

Algimantas Skačauskas. „Gulinti mieste“. 1994 m.

Šalia miesto ir provincijos, gamtos įvaizdžių svarbios ir filosofinės, net kiek misticinės tapybos temos. Pavyzdžiui, paveikslė „Žaidžiantis mėnuolis“ (1986) regime ekspreišvūj raudoną koloritą ir neįprastą siužetą (mėnulis žmogaus kūnu laiko ikišes žmogaus koją į kilpą).

Parodoje taip pat eksponuojami ir Vygando Paukštės bei Audronės Petrašiūnaitės paveikslai, nes su šiai tapytojais Algimantas Skačauskas išejo į plačiąją meninę erdvę. Paukštės ir

Skačausko tapybą jungia išraiškinę kontūrų vyravimas, o su Petrašiūnaitės darbais sieja ryški ekspresija gamtos tema. Taigi pamatę dailininko bendrakelievių darbus geriau išvaizduojame to laiko meninę aplinką, kurioje vystėsi Skačausko talentas bei radosi naujos kūrybos temos.

**Paroda veikia iki lapkričio 20 d.
„Titanikas“ (Maironio g. 3, Vilnius)
dirba antradieniais–penktadieniais 12–
18 val., šeštadieniais 12–15 val.**

Moters alegorija kaip maskaradas

Bojana Pejić

Bojana Pejić baigė dailės istorijos studijas Belgrado universiteto Filosofijos fakultete, šiuo metu gyvena ir dirba Berlyne. 1977–1991 m., būdama Belgrado universiteto studentų kultūros centro kuratore rengė Jugoslavijos menininkų bei tarptautines parodas. 1984–1991 m. dirbo meno žurnalo „Moment“ redaktore. Svarbesnės Bojanos Pejić kruotos parodos ir renginiai: tarptautinis simpoziumas „Kūnas komunizmo eroje“, Berlynas, 1995; tarptautinė paroda „Po sienos. Menas ir kultūra pokomunistinėje Europoje“, Stokholmo modernaus meno muziejus, 1999, Ludwigo muziejus Budapešte, 2000, ir „Hamburger Bahnhof“ muziejus Berlyne, 2000–2001; „Aspektai/Pozicijos“, MUMOK (Vienos modernaus meno muziejus), 1999; tarptautinė paroda „Lyties kontrolė“. Moteriškumas ir vyriškumas Rytų Europos mene“, MUMOK, 2009, „Zachęta“ Nacionalinė dailės galerija, Varšuva, 2010.

Bojanos Pejić paskaita „Lyties kontrolė. Moters alegorija kaip maskaradas“ vyko Nacionalinėje dailės galerijoje.

Prieš Lietuvai tampant nepriklausoma, laisvę simbolizuojančiam plakatui buvo panaudota alegorinė moters figūra – tai buvo vienas iš pirmųjų alegorių panaudojimų po Berlyno sienos griuvimo. Kodėl? Ką ji reiškė? Iš tiesų įdomu, kas vyko tuo pokomunistinio ikonoklazo periodu: nuversti stalinai, nebeiliko leninių, vicitinių kagėbistai buvo dingę, kartu dingo visi juos menantys monumentalūs. Kas pasiliko? Paminklai, vaizduojantys moteris. Ką jie įkūnija, aptarsiu šiek tiek vėliau. Svarbiausias klausimas – kodėl alegorija yra moteris?

Viskas prasidėjo 1601-aisiais, kai moters figūra pasitelktą įkūninti demokratiją. Ji galėjo personifikuoti žemynus – Europą, Ameriką, tolimes teritorijas. Vėliau, 1630-aisiais, demokratiją vis dar įkūnijo moters figūra, tačiau aristokratiją, kaip kažką realaus, – vyro. Idomus lyčių atskyrimas. Vis dėlto didysis perverimas meno pasaulyje ivyko Prancūzijos didžiosios revoliucijos metais (1789), nes iki tol tik vyras buvo šalių emblema (kitose šalyse irgi, tačiau Prancūzijoje ypač). Visur buvo tik Liudvikas XIV, na, o moters figūras rinkosi tie miestai, kurie labiausiai kilo prieš monarchiją. Moters kūnas revoliucijos metais ėmė simbolizuoti visuomenės vertėbes, vėliau – Prancūzijos respubliką. Tačiau kas keičiausia – nors moteriškų monumentų reikšmė ir buvo neįginčiama, jie teliko simboliu; mano studentai dažnai nustemba sužinoję, kad prancūzai, savo revoliucijos simboliu pasirinkę visur vaizduojamą Mariannę, moterims balsavimo teisę suteikę vieni paskutiniųjų – 1945-aisiais. Marina Warner knygo-

je „Monuments and Maidens“ rašo: „Dažnai skirtumas tarp simbolinės tvarkos (kurią įkūnija idealios alegorinės figūros) ir esamos tvarkos (kurią įtvirtina teisėjai, politikai, kariniai, filosofai, išradėjai) yra grindžiamas tuo, kad moterys neturi realių galimybų įgyvendinti vertėbes, kurias jos reprezentuoja.“

Tautinės ikonas. Pradėjus formuotis tautinėms valstybėms XIX a. moteris tampa tautiniu simboliu – Bavarija, Germanija, Serbija, Kroatija, Helvetija, Hungarija, Polonija etc. Daugumoje to meto Europos paminklų moteriškumas tarsi suakmenėjės... O kam išvis naudoti moters figūrą? Žinoma, sunku kalbėti apie paminklus, prisimenant, kad austrių rašytojas Robertas Musilis rašė:

„Nepastebimiausias dalykas pasaulyje yra paminklai – praeini gatvei ir jų

nė nepastebi.“ Tačiau dabar kai kurių iš jų nebéra ir kyla klausimas kodėl? Ir kodėl tautos alegorija yra moteris? Pasak Silke Wenk, „alegorinė figūra atsiranda kuriant tautines valstybes. Ji tampa moraliniu valstybės kūrimo pagrindu. Alegorijos yra „moterys“, nes tik moterų atvaizdai – moterų, kurios XIX amžiuje nedalyvavo politiniame ir ekonominiame gyvenime – tiko įkūninti išsivaizduojamos bendruomenės interesus.“ Benedictas Andersonas, sukūrės „išsivaizduojamų bendruomenių“ sąvoką, rašė, kad šios bendruomenės grindžiamos horizontaliais broliškumo ryšiais (ryšiais tarp vyrių). Bet Andersonas nekalba apie tautines valstybes. O jų formavimuisi labai svarbios tautinės alegorijos, kurių reikšmė dažnai priklauso nuo jų vietas. Moters figūra, įkūnianti Sebiją, prasminga tik Serbijoje. Vokių tautoje ta pati figūra galėtų būti vadinama Germanija. Kuriant tautinę valstybę brolišką ryšį įkūnijo moteris. Kaip rašė Silke Wenk, „moters alegorija įkūnija „vyriškus“ principus“.

Didžiausias skirtumas tarp senovės graikų, Renesanso moters alegorijų ir XIX a. monumentų yra tas, jog, žiūrint į senesniuosius, kiekvienas monumentas, kiekviena alegorija turi savo istoriją, na, o monumentuose, statytuose kuriantis tautinėms valstybėms, jokios istorijos nėra, tie paminklai susiję tik su tomis vertybėmis, kuriomis tikėjo viuomenę (t.y. vyrai).

„Dirbančiųjų klasės deivė“. Pasižiūrėkime į garsųjį Eugene'o Delacroix paveikslą „Laisvė, vedanti tautą“. Čia išryškėja dar kitoks moters įvaizdis. Kodėl šis kūrinys išliko? Juk prancūzų išsilaisvinimo revoliucijose dalyvavo nemazai moterų – kurių, tačiau ju paveikslai neliko mūsų atmintyje, nes vėliau jie tiesiog... dingdavo. Galbūt jie kėlė grėsmę, baugino? Linda Nochlin pateikia atsakymą: „Delacroix kūrinyje moteriai suteikiama tokia jėga, tokia lyderės pozicija, tik su sąlyga, kad vaizduojama moteris nėra nei istorinė veikėja, nei tų laikų (kaip minia, kurią ji veda) gyven-

toja, o tik alegorinė figūra.“

Įdomu studijuoti ir moteriškų monumentų su sparnais paplitimą (XIX a. pab. – XX a. pr.). Viskas prasidėjo nuo marmuro skulptūros „Samotrakijos Nikė“ (jau ilgai esančios Luvre). Tais laikais daug Europos menininkų vykdavo į Paryžių, meno sostinę, ir dauguma jų pamatydavo sparnuotą Nikę. Ilgainiui analogišku monumentu atsirado Berlyne, Londone ir kitur. Kitas vertus, sparnai buvo imti sieti ir su krikščioniškuoju angelo motyvu, taigi kitatių šalyse sparnus netrukko pakeisti vėjo motyvas, t.y. moteris su laisvu apdaru, kuri tarsi sparnus atgal pučia vėjas. Kartais tai būdavo tiesiog skraistė, skara, vėliau imta vaizduoti tautinius drabužius. Bendriausias visų Nikės prototipu bruozas – visos figūros dinamiškos, jos žiūri į priekį, neša visuomenės pokyčius; simbolizuja pergalę, laisvę, kartais – revoliuciją.

Vienas kroatų etnologas savo knygoje puikiai apibūdino Jugoslavijos (po Antrojo pasaulinio karo) situaciją. Knygos pagrindą sudaro 8-ojo dešimtmecio Jugoslavijos motyklinių knygu analizė. Tyrėjai visose knygose surado gal tik dviešimt moterų, dalyvavusių revoliucijoje, vardų. Net žirgu vardų knygose buvo daugiau. Didieji generolai, sugalvoję savo žirgams vardus, juos įrašyavo į istoriją; moteriški vardai nebuvu tokie svarbūs. Kartais moterys būdavo įvardijamos tiesiog kaip „motinos“, nes buvo didžių karvedžių mamos.

Įdomi garsaus kroatų generolo Josipo Jelačičiaus paminklo istorija. Tai buvo pagrindinis Kroatijos paminklas. Bet 1945 m. jis uždengė ir uždarė į dėžę. Nes tuo metu Zagrebe vyko pirmas antifašiščių moterų kongresas. Ta proga miestas buvo išpuoštas užrašais „Mes draugu Tito“, o ant dėžės atsirado alegorinė figūra. Konkrečią vyra didvyri pakeitė nežinoma moteris herojė, kuri įkūnijo laisvę ir naują Jugoslavijos respubliką. 1947 m. generolo Jelačičiaus paminklą demontavo. Vos tik 1991 m. prezidentas Tudžmanas gavo valdžią, pirmiausia atstatė paminklą – dabar tai vėl Zagrebo simbolis. Dar iškalbinės yra paminklo antifašistė Dara Markovič ir jos dukroms istorija. Jos buvo nukankintos, nes nepaskė, kur slapstosi partizanai. Visoje Jugoslavijoje nebuvu paminklų rezistencijos dalyvėms moterims, tik biustai. Pagaliau sugalvota jamžinti valstietės Daros Markovič ir dukterų atminimą. Kai paminklas buvo pastatytas, jis tapo „Monumentu motinai ir dukroms“, įkūnijančius universalias vertėbes. Bet konkretios moters vardas dingo.

„Demokratijos deivė“ ir tautų motinos. 1989 metais Pekine studentai savo rankomis pastatė „Demokratijos deivę“. Vokietijos vienijimasis buvo vaizduojamas kaip vyro ir moters vedybos. Nuotaka simbolizuoją Rytų Vokietiją, jaunikis – Vaka-

Sanja Iveković. „Rosa iš Liuksemburgo“. 2001 m.

rų. Moterys visada simbolizuoją silpnumą arba menką svarbą. Šiek tiek vėliau prasidėjo neščių moterų kultas. Vengrijos demokratijos forumo plakate dailininkas pavaizdavo šalį neščios moters kūnę, kurio vaisius yra demokratija. Moters kūnas pasitelkiamas ne tik įtvirtinti, bet ir dekonstruoti idėjas. Pavyzdžiui, Budapešte viena aktyvistų grupė padarė trių dienų projektą „Statue of Liberty Soul“ – laisvės statulos sielą. Sovietmečiu pastatyta alegorinė Laisvės statula ant Gerteto kalvos buvo uždengta parašiučių šilką, ir po trijų dienų atidengta, atlikus simbolinį „apvalymą“ nuo sovietinės ideologijos. Na, o viena Lenkijos partija, norėjusi įkūninti demokratiją, visur iškabino moters kiborgo plakatus. Perestroikos laikų plakatuose Rusijoje labiausiai paplitę viešoje erdvėje esančios moterys vaizdinys buvo prostitut. Ivaizdis tapo toks iprastas, kad moteris prostitutė taip pat tapo tautos alegorija.

Tautos alegorija galima įžvelgti ir Marinos Abramovič performanse 1997-ųjų Venecijos bienalėje – „Balkanų barokas“. Marina prisiėmė „tautų motinos“, išnykusios Jugoslavijos motinos, vaidmenį. Šiam performanse, trukusime penkias dienas, ji valo kaulus. Tai simbolizuoją gedulą, savo šalies ilgesį. Kažkada paskaitoje rodžiau nuotraukas iš šio performanso, ir vienos meno istorikas man pasakė: „Jūs esate tokia kritiška šiuo moterų alegorijų viešose vietose naudojimo klausimui, argi neturėtumete po šio performanso šiek tiek pakeisti savo nuomonę?“ Jis tiesiog norėjo, kad į viską būtų konkretus atsakymas – taip arba ne. Tačiau kartaais nėra vieno teisingo atsakymo.

Sanja Iveković. „Rosa iš Liuksemburgo“. Galiausiai moters alegorija buvo perfrazuota. Tai padarė kroatė feministė Sanja Iveković. Liuksemburge vykusios parodos „Mani-

Apie skaitymą

Paroda „Lietuvos dailė 2000–2010“ ir jos kritika

Agnė Narušytė

„Parašęs knygą, autorius turi mirti. Kad netrukdytų tekstu eiti savo keliu“, – rašė Umberto Eco postiliuje „Rožės vardui“. Ši rašytojo išvada man nedavė ramybės skaitant atsiliepimus apie parodą Šiuolaikinio meno centre „Lietuvos dailė 2000–2010“ ir kalbantis su jos kuratorėmis apie jų kūrinio kritiką. Autorius turi mirti, priminiau sau, dabar skaitytojų cilė. Autorius turi mirti, nes negalima kištis į skaitymo procesą, negalima jo pakreipti sau palankesniu keliu, negalima ištisinti ar sutrukdyti perskaityti tai, ko neparašei. Kad ir ką galvotų autorius, skaitytojas teisus. Ir vis dėlto kažkas čia ne taip.

Rašyti šį tekstą apie skaitymą patikino kritikos pyktis. Ne todėl, kad pyktis būtų kokia nors neleistina emocija, bet todėl, kad jis temdo akis. Štai Kęstučio Šapokos recenzija „Kultūros baruose“ (2010, Nr. 10) – čia daug vertinamųjų būdvardžių ir kalbos figūrų („išskydusi kūrinijų masę“, „manipuliacijos krumpliai“, „nuvalkioti užsienio“, „taktikos“, „brežneviniams laikams būdinga imperatoriška didybė“). Teksto retorika primytinai man perša neigiamą nuomonę apie parodą, bet paieškojusi argumentų randu tik tai, kad „kažkas joje negerai“. Kas tas kažkas? Iš to, kiek vienos straipsnyje skirta paties ŠMC kritikai, akivaizdu, kad negerai yra institucijos vienvaldystė – ir išorinė (šiuolaikinio meno lauke), ir vidinė (nesikeičiantis direktorius). Negerai ir tai, kad apžvalgineje parodoje institucija dar kartą įtvirtino savo pačios sukurtą menininkų hierarchiją. Kad neįsileido alternatyvos. Tą patį leitmotyvą galima perskaityti ir karštoje Monikos Krikštopaitytės, Laimos Kreivytės ir to paties Šapokos diskusijoje („7 meno dienos“, 2010 10 15), tik čia institucijos kritika gretinama su patriarchalinės kultūros kritika. Tikrai kažkas negerai.

Bet iš kur tiek pykčio? Kai kurių vietas skaitant darosi nejauku. ŠMC ir NDG direktorių, kurie pavadinami „Tėvu“ ir „Motina“, figūros bauginamai iškyla virš esą jų pačių sukurtos „mūsų šiuolaikinės dailės“ peizažo. Menininkai esą valdomi ir užčiaupiami kaip sovietinio totalitarizmo laikais. Paroda pumpuoja ideologiją, prisdengiant neaiškias ir neįvardytas kokybės kriterijais. Kuratoriai – tik marionetės, kurių rankomis ŠMC manipuliuoja menininkais ir mumis, suvokojais. Kritikos tekstuose sukurtas įtikinamas grėsmės, viską sutrinančios galiuos mašinos paveikslas. Jį puikiai iliustruoja kad ir šis ilgokas Kęstučio Šapokos sakiny: „Sakykime, imitudami nuoseklą kilią nuo piramidės apačios į viršų, ŠMC kuratoriai ir kuratorės dažnai (ne)samoningai paklaudina menininkus painiūose psychologiniuose hierarchiniuose

žaidimuose-labirintuose, kuriu tikslas (bent jau susidaro tokis išpūdis) – sujaukti menininko vertybinius prioritetus, išmušti pagrindą iš po koyų, padaryti jį psichologiskai priklausomą (priversti žaisti pagal tam tikras primestas žaidimo taisykles).“ Išpūdingas vaizdas. Bet ar teisingas?

Nesakau, kad nereikia institucinių kritikos, nesakau, kad šiame totalitarizmo paveikslė negalima rasti tiesos, bet ar neperspausta sielietik? Ar negalima kai perskaityti kitaip? Ir kalbėti ne taip rūščiai? Štai kad ir, anot Šapokos, „baugianti“ Lolitos Jablonkienės citata: „Prieš dešimt metų joje [šiuolaikinių menininkų bendruomenėje] buvo tarsi dvi stovyklos – senieji ir naujieji. Šiandien gi reikia kalbėti ne apie tai, kuri iš jų nugalėjo – tokis klausimas, mano galva, nebetenka prasmės – o apie tai, kas sudaro naują Lietuvos meno lauką.“ Kas baugina kritiką? „Nestokit skersai kelio nugalėtojams,“ – sako jis ir patieka Svajonės ir Pauliaus Stanikų pavyzdį, kurie „tapo nepageidaujami ŠMC ir pasidare beveik „nebepestebimi spaudos ir publikos“. Ne-siginčiusi su tuo „nepageidaujami“ ir „nebepestebimi“, nes nežinau, kaip yra iš tikrujų, bet norėčiau kritiko paklausti, kodėl jis Lietuvos šiuolaikinę dailę vis dar nori regėti kaip kovos lauką? Beje, kas kovoja? ŠMC ir Dailininkų sąjunga kaip anais laikais? „Naujieji“ ir „senieji“? ŠMC mėgstami ir nemėgstami menininkai, tikriausiai tie, kurie nepateko į parodą? Hm. Be abejonių, dailės, kaip ir viso pasaulio, judėjimą kursto tarp konkuruojančių grupių kylanti įtampa. Bet tai gerai, ypač kai yra daugybė institucijų ir erdvė, kur tos grupės gali reikštis (o erdvė Lietuvoje tikrai pakanka). Ir jei jau kovoti, tai man priimtinesnį būti ŠMC kuratoriaus Simono Reeso pasiūlytas priešininkas – kultūros nesuprantantys ir nevertinantys šiuolaikinių Lietuvos politikai. Parodos kataloge išspausdintame straipsnyje pateiki kultūros biudžeto mažinimo skaičiai mane įtikina labiau nei panicką transliuojantys būdvardžiai ir bauginami įvaizdžiai.

Priešindamas kovos ir bauginimo retorikai, suprantu, kad parodos, kaip ir kokio nors kito teksto, skaitymas priklauso ne tik nuo to, ką padarė ar ko nepadarė autorius, bet ir nuo skaitytojo nuostatos. Pavyzdžiu, „Institucinės kritikos“ skyriuje eksponuojamą Redo Diržio atsisakyti dalyvauti Vilniaus kultūriniuose renginiuose galima interpretuoti ir kaip kritikos neutralizavimą, ir kaip institucijos autoironiją, o Deimanto Narkevičiaus filmą „Scena“ – ir kaip „abstraktų giluminų nepasitenkinimą“, ir kaip sovietinės kultūros ideoologijos kritiką. Kai kurių menininkų – iškilusiu dar aname dešimtmetyje ir laimėjusi minėtą „senųjų“ ir „naujuujų“

kovą – dominavimą iргi galima interpretuoti skirtingai. Parodoje apytikus jau kažkelintą Narkevičiaus, Railos ar Laivio kūrinį, galima pasakyti, kad ŠMC garbina savo sukurtaus herojus. Bet galima ir sutikti, kad tai – įdomūs kūriniai, išsiraše į koletyvinę atmintį, kalbantys mūsų laikui. Galima prikaištauti, kad ŠMC autokratiskai atmeta sau, kaip institucijai, svetimus menininkus, bet galima ir teigti, kad paroda nėra beasmenės institucijos kūrinys. Ją suformavo konkretūs jauni, neano dešimtmečio kuratoriai (Lina-ra Dovydaitytė, Renata Dubinskaitė, Julija Fomina, Virginija Januškevičiūtė, Valentinas Klimauskas ir Ula Tornau), kurie pasirinkdami ar atmesdami rašė savo tekstą. Kad tas tekstas idealiai atitinka hegemoninius institucijos tikslus, dar reikia įrodyti. O parodos struktūra man atrodo ne „amorfiška“ ir „chaotiška“, bet, priešingai, net per daug kietai sukonstruota – man čia ma-ga įnešti sięk tiek netvarkos.

Ironiška tai, kad išskirdami mano kūrybos strategijas ir pagal jas, o ne pagal temas grupuodami menininkus, kuratoriai pasiūlė strategijas ir kritikams. „Institucinė kritiką“ jau aptariau, kita kritikų pasitelkta strategija – „appropriacija“, nes minėtos diskusijos dalyviai „pasisavino“ ir perrašė kataloge išspausdinę Eglės Rindzevičiūtės, Lolitos Jablonkienės ir Kęstučio Kuizino pokalbi, panašiai kaip 1999 m. Raimundas Malašauskas perrašė Alfonso Andriuškevičiaus tekstą „Tapimas savimi“, kurį po to dar kartą perrašė Valentinas Klimauskas (šios tekstinės appropriacijos iргi išspausdintos kataloge). Rašydama apie appropriaciją ir neišvengiamai vartydama visas tas gerai žinomas pavardes pagalvojau, kad Virginija Januškevičiūtė teisingai susiejo šią strategiją su kanibalizmu, kai „su-valgius stiprū ir gerbiama varžova išisavinama jo galia“.

Garios diskursai ir per didelių išgalėjimų kritika dabar itin aktualūs. Bet jie užgožia ir taip sunaikina kitas skaitymo galimybes. Pavyzdžiu, kitaip nei mano kolegom, man parodoje įdomiau buvo „skaityti“ ne „institucinės kritikos“ ir „appropriacijos“, bet „dokumentalumo“, „fikcijų“ ir „bendradarbiavimo“ skyrius. Fikcijų ir dokumentalumo – todėl, kad čia skleidési fotografijoje užkoduota realumo iluzijos ir užmaskuotos manipuliacijos priešprieša. Todėl, kad pasitelkus šias strategijas daugiau kalbama apie dabarties laiką, o ne tik apie meno pasaulį, kaip užsiimant institucine kritika ar appropriacijomis. Ir dar todėl, kad man tiesiog rūpi, kokia fotografija dalyvauja šiuolaikinio meno diskursuose. Tuo tarpu bendradarbiavimo strategijai skirta parodos dalis įdomi tuo, kad piešia visai kitokį, net priešingą šiuolaikinio meno scenos vaizdą nei institucinė kritika.

Arūnas Gudaitis. Kadras iš videofilmo „Susitikimų vieta“. 2002–2003 m.

Institucijos dominavimo grėsmę akcentuojantis požiūris konstruoja hierarchišką pasaulio modelį, pavyzdžiu, minėti kritikai kalbėjo apie piramidines struktūras. Tuo tarpu bendradarbiavimo strategija steigia horizontalius ryšius ir ne kovos lauką, o polilogą erdves. Piramidės galbūt ir egzistuoja, bet kažkuri toli ir ne čia. Net menininkas – autorius – tose erdvėse nėra herojus, geriausiu atveju jis ar jí yra taškas, nuo kurio prasideda veiksmas, bet ir tai neaiškus, daugiamatis, išsklidės po visą kultūros lauką. Institucijų kritikams ŠMC asocijuoja si su totalitariniu valdymu ir nesikeičiančio direktoriaus figūra, o man – su menininkų bendruomenėmis, kuriančiomis pagal savas tai-sycles gyvenantį pasaulį, ir su šią strategiją nuosekliai realizuojančio buvusio ŠMC kuratoriaus Raimundo Malašausko figūra. Jí galima pa-

Artūras Raila. „Roll Over Museum“. 2004 m.

matyti parodoje pristatomose ŠMC TV laidose – iš lengvai bekrypčio ir betikslio bendradarbiavimo čia gimsta ne tiesos ir ne materialūs kūriniai, bet naujos gyvenimo situacijos, gricžčiausia savikritika ir kritiškiausia autoironija. Niekaip nepaaškinta ir, regis, su niekuo parodoje nesusisi 2000 m. vykusio Aurelijos Maknytės ir Raimundo Malašausko pokalbio publikacija kataloge galiapti raktu į alternatyvų šios parodos skaitymą.

Nes kas gi turi būti rodoma tokioje parodoje kaip „Lietuvos dailė 2000–2010“? Žinoma, tai, kas per tuos dešimt metų sukelė atgarsį spaudoje, kas įsiminė, kas išreiškia mūsų laiko dvasią. Bet palauk, sa-ku sau, skaitydama minėtą pokal-

teisingas“ mūsų laiko meno situacijos skaitymas? Nes juk parodos kuravimas iргi yra laiko skaitymas. Vienas iš galimų autobiografinių veiksmų mėginant iššifruoti „fikrą ir teisingą“ save. Įtariu, kad gyventi savo laike tai neįmanoma. Ginčai dėl to, kas yra tikrasis dabarties menas – utopijų elegija. Todėl tegalima keliauti nuo vieno kūrinio prie kito, skaityti ir sau rašyti tą šeštąjį neparašytą parodos skyrių, kurį kitų ateityje sukonstruos tylus asmeninių interesų nuoseklumas.

Turbūt autorius (ir dabartis) miršta kiekvieną akimirką, kai žinant tikrą ir teisingą jo(s) teksto prasmę, po truputį nyksta kito skaitymo galimybės.

Naujausias Europos kinas

Artėja „Scanorama 2010“

Artėdama prie pirmojo rimto jubiliejaus „Scanorama“ gali pasidžiaugti, kad nuo pat pradžių 2003-aisiais konceptualiai formavo programą, laikėsi profesionalių filmų atrankos kriterijų, aiškiai suvokė festivalio misiją – rodyti tuos filmus, kurių kelias į Lietuvos kino teatrus bei žiūrovų patirtį yra sudėtingas. „Scanorama“ kasmet kirsdo Lietuvą nuo sostinės iki pajūrio, taip skatinama ir kitus kino renginius geografiškai plėsti kultūrinį kino lauką. Ambicingoji „Scanorama“ tapo įdomių idėjų ir atradimų festivaliu, savotišku rudens smūgiu, galinčiu išjūdinti rutiną ir supurtyti publiką, skatinančiu suprasti bei atrasti šalis ir filmus, režisierius ir aktorius ir taip suvokti Europos tradicijų įvaivro. Kasmet naujos meistriškumo dirbtuvės „Jaunoji kino karta“ taip pat jau tapo impulsu drąsiai ieškoti saviosios sėkmės formulės Lietuvoje ir už jos ribų.

„Scanorama“ turi aiškią pamatinę bazę, kuri šiemet skleidžiasi vienuolikoje skirtinguoju programų, siūlančiu žiūrovams per šimtą įvaivaus turinio, stiliaus, trukmės filmų iš visos Europos. „Scanoramos“ rodomi naujenų ir klasikos deriniai nėra atsiskirtinai, jie atveria senojo ir šiuolaikinio kino kalbos jungtį. Šiais metais „Scanoramos“ žiūrovai pamatyti gyvojo Europos kino klasikos Wimo Wenderso retrospektyvą. Jos kontekstas padės suvokti ir drąsių, eksperimentinių kelių bei sprendimų paieškas šių dienų jaunosis europiečių kartos kūryboje, neįgalvoto gyvenimo žavesį, originalios animacijos subtilumą, trumpametražių filmų magiją (dvie specialiosios trumpametražių filmų programos), nelauktai atskleistus Europos kino klasikos klodus. Žiūrovų laukiai filmai smūgiai, filmai apmąstymai, iškilūs filmai tarptautinių kino festivalių laureatai, netikėti atradimai, jaunimo hitai ir daug kitų įdomių filmų. Kūrybingus žmones „Scanorama“ pakvies į jau tradicines meistriškumo dirbtuvės „Jaunoji kino karta“. Nakvišų lauks originaliai „Nešventena naktis. Europietiškas siaubas“. Ir svarbiausia – galimybė gyvai ir atvirai kalbėti su „Scanoramos“ svečiais apie kino gebėjimą pažinti pasaulį ir žmogų, suvaldyti laiką, turinį ir formą. Trumpai pristatome ryškiausius festivalio filmus.

Naujienos iš Šiaurės

„Geresniam pasauliye“ („Hæven“, rež. Susanne Bier, Danija, Švedija, 2010)

Tarsi gyvais pėdsakais sekame paskui filmo veikėjus iš pabėgelių stovyklos Afrikoje į nuobodžią ir pilkų kasdienybę Danijos provincijos miestelyje. Stebime, kaip užsimazga pavojingos draugystės, kaip į nugarą kvėpuoja vienatvė ir visa apimantis skausmas. Netrukus draugystės virsta visa griaunačiomis sąjungomis. Filmas tyrinėja tas ribas, kurias priciname bandydami kon-

trolioti visuomenę kaip savo asmeninį gyvenimą, ir kelia klausimą, ar „gerovės“ visuomenė yra ir geresnio pasaulio modelis, ar civilizacija yra tik būdas paslėpti neteisybę. „Ar mes atsparūs neteisybėi, ar tiesiog tik vaikštome plonu lunu virs visiško chaoso?“ – klausia Susanne Bier.

„Savaip sažiningas žmogus“ („En ganske snill mann“, rež. Hans Petter Moland, Norvegija, 2010)

Ulrikas yra savaip sažiningas žmogus. Jis neturi jokių ypatingų norų ir nieko iš nieko nereikalauja. Jam nelabai rūpi ir tai, ką jis daro pats. Jis tiesiog ima ir daro. Jei jam kas nors padeda maisto ant stalos ir duoda stogą virš galvos, padarys viską, ko papraštas. Nesvarbu, ar tai bus meilės žaidimai, ar nurodymas nužudyti žmogų. Bet jo sūnus, kurio Ulrikas nematė aštuonius kalėjime praleistus metus, jau užaugo. Jis geras, išsilavinęs vyrukas, gyvena kartu su mylima mergina ir tiki šviesiai ateitimi. Ulrikas savaip sažiningas žmogus, bet kur yra sažiningumo riba?

„Mes gimstame. Užaugame. Prarandame nekalbybę. Kvailai elgiamės. O tada mirštame. Prieš mirtį bandome susigrąžinti orumą, kol dar ne vėlu. Tai pavyksta retai. Bet mes stengiamės. Ir tada atrodome apgailėtinai. Ar negėda? Taip, bet ir žmogumi būti gėda. Šiame kompiuterių amžiuje žmogaus klaida yra vienintelė tvarkos kliūtis. „Savaip sažiningas žmogus“ – tai filmas apie skausmingas ydas, duoklė anaiptol netubulam seksui ir pasaulinė kampanija prieš tą smulkmenišką žmonių tikslumą, kuris valdo pasaulį“ – sako režisierius Hansas Petteris Molandas.

„Mergaitė“ („Flickan“, rež. Frederik Edfeldt, Švedija, 2009)

Švedijos kaimo dešimtmetė mergaitė žengia pirmuoju žingsniu į suaugusiųjų pasaulį. Jos tévai išvažiuoja į Afriką (gelbėti pasaulio!), o dukra palieka prižiūrėti tetą. Tačiau šiai labiau rūpi alkoholis, vieną vakarą iškeliauja su draugu paplaukioti jachta ir negrižta. Tada ir prasideda kartais tragika, o kartais švelniai juokinga ir nuoširdi mergaitės kelionė. Kelionė su daugybe išbandymu.

„Scanoramos“ klasika

Billo Douglaso trilogija: „Mano vaikystė“ („My Childhood“, 1972), „Mano artimieji“ („My Ain Folk“, 1973), „Mano kelias namo“ („My Way Home“, 1978), D. Britanija

Britų režisierius Billo Douglaso trilogija tapo savotišku kino paminklu jų autorius vaikystei skurdžiamė Škotijos kalnakasių kaimelyje. Antrojo pasaulinio karo pabaigoje. Ji atvirai pasakoja apie režisierius vaikystės ir ankstyvos jaunystės išgyvenimus: žiaurą auklėjimą, visišką izoliaciją, ypač sudėtingą šeimos situaciją (mama beprotynamje, paklydėlis tévas). Beveik visa trilogija nufilmuota, Edinburgo priemiestyje. Filmuotis režisierius pakvietė

neprofesionalius aktorius, o pagrindinio vaidmens atlikėjas Stephenas Archibaldas įkūnijo herojų Džeimų visose trijose dalyse.

Specialioji programa „Kertant Europą“

„Atvykėliai“ („Les arrivants“, rež. Claudine Bories, Patrice Chagnard, Prancūzija, 2009)

nesėkmingai bando išsiaiškinti, ką jieems čia reikės daryti. Prasideda kankinantis laukimas. Netrukus atvažiuoja autobusas su civiliais žmonėmis. Būrio vadas paaiškina, kad tai kaliniai, valstybės priešai. Kariai suprantą, koks darbas jų laukia... „Iš toli ir be jokių emocinių nusistatyti nagrinėdamas vieno iš budelių gestus, mimiką ir jausmus, norejau

rodj. Iš ši klausimą jau bandžiau atsakyti ankstesniuose filmuose, bet šiuo atveju viskas émė aiškėti dar pasirengimo stadijoje. Todėl ir nusprenčiau vaidinti vieną iš pagrindinių vaidmenų ir suformuluoti klausimą – tai kas galų gale yra kaltas?“ – klausia Kornél Mundruczó. Beje, spektaklį, kurio pagrindu sukurtais filmas, prieš kelerius metus galėjo matyti vilniečiai – „Naujosios dramos akcijos“ žiūrovai.

„Neįgalvotas gyvenimas“

„Gyvenimo garai“ („Miesten vuoro“, rež. Joonas Berghäll, Mika Hotakainen, Suomija, 2010)

Nuogi suomiai pirtyje atvirai lieja širdį draugams ir kamerai. Trumpi ir jausmingi etiudai vis iš naujos ir kitokios pirties pasakoja meilės, mirties ir draugystės istorijas. Istorijas apie gyvenimą. Vyrai pirtyje labai atviri, o pasakojimai kartais tokie graudūs, kad net sunku žiūrėti. „Gyvenimo garai“ poetiškai ir intymiai apnuogina labiau sielą nei kūną. „Pastaruojuis dešimt ar net daugiau metų Suomijoje buvo daug diskutuojama ir kuriama filmų apie moterų jausmus ir gyvenimą. Pamani, kad atėjo laikas pasakoti apie švelniją vyro pusę ir jo emocijas“, – sakė filmo režisierius Joonas Berghällas ir Mika Hotakaine-nas.

„Videokratija“ („Videocracy“, rež. Eric Gandini, Švedija, Danija, D. Britanija, Suomija, 2009)

Pasak filmo autorų, dabartinė Italijos valdymo sistema nėra demokratija – tai videokratija. Italijos ministras pirmininkas Silvio Berlusconi, derindamas politiką ir televizijos verslą, sukūrė unikalią sistemą. Jam priklausantys televizijos kanalai nuolat rodo pusnuoges mergininas, bet iš esmės atspindi jo paties charakterį bei skonį. „Buva priblokštatas, kad tiek daug televizijos kanalų priklauso vienam žmogui – Silvio Berlusconi. Joks kitas italias neturėjo tokios milžiniškos įtakos komercinės televizijos raidai. Jau 30 metų jam priklausantys televizijos kanalai atspindinėtų jo asmenybę. Kyla klausimas, kaip visa tai veikia italių tautos sielą?“ – klausia režisierius Ericas Gandini.

Filmai bus rodomi Vilniuje: lapkričio 11–21 d. kino centre „Forum Cinemas Vingis“, lapkričio 12–21 d. kino centre „Skalvija“, lapkričio 13–21 d. kino centre „Pasaka“, Kaune lapkričio 18–28 d. kino centre „Forum Cinemas Kaune“, Klaipėdoje: lapkričio 23–25 d. Švyturio menu doke, lapkričio 26–28 d. kino centre „Cinamon“.

Wimo Wenderso filmų retrospektyvą ir „Naujojo Baltijos kino“ programą pristatysime kitame „7md“ numerioje.

„SCANORAMOS“ INF.

„Paprasti žmonės“

Karolina ir Koletė – socialinės darbuotojos. Jos praleidžia visą dienią bendraudamas su šeimomis, kuriuos prašo prieglobščio Prancūzijoje. Merginos padeda atvykėliams pildyti dokumentus. Kasdien į jas kreipiasi žmonės iš įvairiausių pasaulio kampelių. Kai kurie net nežino, kaip pateko į Prancūziją! Visi jie turi savų keistenybių ir savo istorijas. Jauna ir impulsyvi Karolina į imigrantų pasakojimus dažnai reaguoją ūmiais ir lengvai išspieškia. Koletė gerokai ramesnė ir spinduliuoja užuojautą, bet dažnai pasiklysta tarp savo popierų. Su jomis ir bendrauja pervažę, bet užsispyrą ir dažnai išsiaiškinti iki absurdinės nesulabamai atvykėliai.

„Medus“ („Bal“, rež. Semih Kaplanoglu, Turkija, Vokietija, 2010)

Jusufas su tévai gyvena nuošaliame kalnų kaimelyje. Jusufo tévas – bitininkas, jis renka medų medžių viršūnėse pakabintuose aviliuose. Berniukas dažnai kartu su tévu ei-na kopinėti medaus, tad miškas tampa jo vaizduotės namais. Prasidėjus mokslo metams, Jusufas patiria daug streso – iš jo mikčiojimo juokiasi kiti mokiniai. Tévui išvykus ieškoti medaus į kitas apylinkes, berniukas dar labiau užsidaro savyje. Bėga dienos, bet tévas taip ir negrižta, o berniuko motina kasdien atrodo visi liūdnesnė. Jusufas sukaupia visą drąsą ir ryžtasi kelionei į mišką išskoti tévo. Tai kelionė į nezinymybę...

„Paprasti žmonės“ („Ordinary People“, rež. Vladimir Perisic, Prancūzija, Šveicarija, Serbija, Nyderlandai, 2009)

...Ankstyvas rytas. Autobusas nežinoma kryptimi veža septynis karievius. Tarp jų dviešimtmetis Džonis, būrio naujokas. Vaikinus atveža į aplieštą vienkiemį. Džonis

atstikintai jis patenkai į aktorių atranką. Režisierius sužavėjo jo nekaltumas, jis manosi radęs pagrindinio vaidmens atlikėją. Tačiau kitas atsiktikintumas Rudžio paverčia ieškomu nusikalteliu. Tik tada režisierius supranta, jog keistas vaikinas yra jo sūnus, žiaurus jo paties kūrynas. „Visuomenės elgesio ribas nustato dauguma. Man įdomu prieš šias ribas pastatyti veid-

Kas jus visus atšildė?

Krësle prie televizoriaus

Pasižiūrėjės šio pirmadienio „Savaitės atgarsius“, kuriuoje dalyvavo du šokantys parlamentarai, Vladimiras Majakovskis greičiausiai sėstų rašyti savo komedijos „Blakė“ tēsinio. Studijoje buvo net du kandidatai, bet geriau klasikinį personažą vis dėlto įkūnė Seimo narys Žilvinas Šilgalis. Nemačiau jo šokančio, bet neabejoju, kad scenoje seimūnas būtų idealus Prisypkinas – ižžulus demagogas, neabejojantis savo vyrišku žavesiu provincijos chamas. Viena literatūros enciklopedija taip apibūdina ši personažą: „Prisypkinas – V. Majakovskio „feneriskos komedijos“ „Blakė“ (1928–1929) herojas, Pjeras Skripkinas, „buves darbininkas, buvęs partietis, dabar jaunikis“. Prisypkino įvaizdis – paplitusio komedijos tipo modifikacija. Tarp jo teatrinių pirmtakų galima paminiėti Žurdeną. Tačiau Moliero'o herojus buvo miesčionis bajoras, o Prisypkinas – proletaras miesčionis. (...) Kaip ir Žurdenas, Prisypkinas nuolat patenka į komiškas situacijas arba sukelia sumaištį, tai garantuoja komišką efektą. Pavyzdžiu, atsidūrės universalinėje parduotuvėje ir pamatės moteriškas liemenėles, Prisypkinas susižavėjės aikeli: „Kokios aristokratikos naktinės kepuraitės!“. Bet tas „skraojantysis proletaras“, iškūrės nepmaniškame Renesansu šeimos lizde, yra kupinas globalių savo klasės pretenzijų, kurias perkelia į dabartines savo egzistavimo sąlygas: „Aš – žmogus su didžiuliais poreikiais. Aš domiuosi veidrodine spinta...“ (...) Antros dalies veiksmas nukelia po penkiadesimties metų, į 1979-uosius. Veiksmo vieta – pasaulio federacija, utopinė respublika, kurioje iškūnijo technokratiškos civilizacijos idealas. (...). Šitoje sterilioje vi-

suomenėje atsiranda stebuklingai išsiigelbėjės iš gaisro penkiadesimt metų užšaldytas Prisypkinas. Jo atsiradimas atveda federaciją prie katastrofos. Ima sklisti seniai pamirštę ligą epidemija – padlaižiamas, įsimylėjimas („aštri senovės liga“), atgimsta gitara ir fokstrotas. (...) Prisypkinas – alegorija, iškūnianti miesčioniškumo bacilą, su kuria Majakovskis atlieka kelis laboratorinius eksperimentus, jidėdamas ją į skirtinges terpes: iš pradžių į buitinę (šiuolaikinę), paskui į fantastinę ir utopinę (ateities). Majakovskio dėmesys labiau skirtas aplinkai nei herojui – kaip elgsis aplinka: ar priims blakę, ar ją atstums? (...) Petero išvada pesimistiška: bacila gyvybinga. Todėl finale Prisypkinas, sekdamas antikinės dramos dėsniai, garsiai kreipiasi į žiūrovų salę: „Savi! Brangieji! Is kur? Kiek jūs? Kada jus visus atšildė?“

Gal ši citata ir per ilga, bet klasika todėl ir yra klasika, kad atsako į daugumą šiuolaikinių klausimų, nors Majakovskio laikais ir nebuvo nei soliarium, nei televizijos. Tie-siog paskutinių metų labai jau akivaizdus *homo sovieticus* sugrįžimas ne tik į politikos sceną. Sovietinius prisiminimus sukelia ir staiga atsira-deš sovietinės leksikos bei mentaliteto pilnas tariamų teatralų tinklelapis, ir masinė saviceikla, užpildžiusi visus televizijos kanalus. Istorijos zigzagai išties nenumanomi, bet į klausimą, kodėl nacionalinė televizija sudaro visas galimybes pasireklamuoti būtent tokiems politikams, negaliu atsakyti. Jei pasiilgote panauši pramogų, šią savaitę ju nepristigs: *LNK* švakar (29 d. 21.30) rodyd Peterio Jacksono „King Kong“, sekmedienį (31 d. 11.45) – Roberto Emericho „Godzilla“, populiariosios

kultūros gerbėjai galės prisiminti ir Harij Poterį (Chriso Columbuo „Haris Poteris ir išmintis akmuo“, LNK, 31 d. 14.30), ir Indianą Džounsa (Steveno Spielbergo „Indiana Džounas ir krištolo kaukolės karystė“, TV3, lapkričio 1 d. 19 val.), ir net 2006 m. Rono Howardo ekraniuota „Da Vinčio kodą“ (LNK, 31 d. 21.35). Ką tai sako? Tai sako, kad televizijos skatina ilgajį savaitgalį praleisti prie televizoriaus su mėgstamais pasakų personažais.

Nors brolių Coenų 1998 m. „Didžiųjų Lebovkų“ (LNK, 30 d. 01.15), tikiu, dauguma „7md“ skaitojojų jau moka atmintinai, ir šikart nepraleisiu proges pasimėgauti filmu. Jis – tarsi atsakas į lietuvišką sėkmės formulę, kuriaj reprezentuoja kad ir ponai Šilgalis ar Šedžius. Broliai Coenai yra prisipažinę: „Tiesa, kad didžioji dauguma mūsų filmų personažų gana nemalonūs – tai nevykėliai arba mulkiai, arba viena į kita kartu. Bet mes mylime šiuos personažus, nes dažniausiai jums nerodo filmų, pasakojančių apie tokius žmones. Tačiau didžiai supermenai mūsų nedomina.“ *Švakar* (LTV2, 29 d. 19.05) galima pasižiūrėti ir vieną ankstyvųjų nevykėlių bei amžiną hipį Lebovskį suvaidinusio Jeffo Bridgeso vaidmenį – Michaelo Cimino filmą „Griausmas ir Greitakojis“ (1974). Čia aktoriaus partneris buvo Clintas Eastwoodas. Tai pasakojimas apie bankų plėšiką, kuris susidraugauja su jaunu nuotykių ieškotoju. Jie planuoja rasti senoje mokykloje paslėptus pusę milijono dolerių.

Ši savaitgalis – ypatingas, televizijos kviес prisiminti mirusius. *LTV* daug laiko skirs lietuvių kino klasikai. *Šeštadienį* (30 d. 18.30) bus praga prisiminti diplominį Raimondo

Vabalo filmą „Žingsniai nakti“ (1962) ir jo šviesias asmenybes – Gražiną Balandytę, Juozą Miltinį, Juozą Rygertą. Vytautą Tomką, Algimantą Masiulį, Gediminą Karką. *Lapkričio 1 d. 16.40 LTV* parodys lietuvių dokumentikos klasiko Henriko Šablevičiaus filmą „Memento mo-

menis sukurė Anne Hathaway, Jamesas McAvoy, Maggie Smith ir Julie Walters.

Intelektualo, kūrėjo ir valdžios santykius atskleidžia svarbiausias šios savaitės filmas – XX a. teatro legendos Peterio Brooko 1966 m. į ekraną perkelta Peterio Weisso pje-

„Maištingoji Džeinė“

ri“ (1992), kuriamo atskleidžiami su mirtimi susiję skirtingu pasaulio tautų papročiai bei ritualai. Kitą klasiko filmą tą pačią dieną (1 d. 23.05) parodys *LTV2*. Tai „Žingsniai alejos gale“ (1994) – poetinės impresijos Oskaro Milašiaus Lietuvos vizijų tema. *LTV* (1 d. 21 val.) prisimins ir populiarą rašytoją Jurgą Ivanauskaitę. Jai skirtas Agnės Marcinkevičiūtės filmas „Šokis dykumoje“ (2008).

Kita rašytoja – bene daugiausia ekranizacijų sulaukus anglų literatūros klasikė Jane Austen – tapo Juliano Jarroldo „Maištingiosios Džeinės“ (*LTV*, 30 d. 21 val.) heroje. Filmas pasakoja rašytojos meilės Tomui Lefroy istoriją 1795–1798 m., šis jausmas, pasak tyrinčiojų, ir nulémė jos kūrybą. Pagrindinius vaid-

Jūsų –
JONAS ŪBIS

kas, ką myliu“, ir Santa Lingevičiūtė, kuri perdėta išreklamuotame Mario Martinsono filme „Amaya“ pamatė tik nusibodusius stereotipus, ir Oliverio Stone'o „Volstrytas: pinigai nesnaudžia“ aptarianti Laima Kreivytę.

Pagrindinių jauno finansininko vaidmenį pastarajame filme sukūrės dabar „pelningiausias“ amerikiečių aktorius Shia LaBeoufas sulaukę daugiau dėmesio. Izoldos Keidošiūtės plunksnos jauno aktoriaus portrete daug įdomių biografijos faktų ir klausimas, kaip klosysis iki šiol tokia sėkmenga karjera. „Namų kine“ Nijolė Andrijauskienė įtikinamai kvies pasižiūrėti DVD naujinės, tarp kurių – visi animatoriaus Iljos Bereznicko filmai ir nostalgiją žadinanti Eldaro Riazanovo komedija „Saugokis automobilio“. Vaikystėje matytų filmų nostalgiją mini ir Živilė Pipinytė, feljetone „Kaip kolekcionuoti prisiminimus“ bandanti suprasti, kas iš tikrujų yra slapti ir gędingi kino kritikų malonumai.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Nauji leidiniai

Pasiginčkime apie kiną

Šeštadienį pereisime prie žiemos laiko. Sako, kad prisidės viena papildoma valanda. Siūlau ją skirti naujam „Kino“ žurnalui. Mokslininkai įrodė, kad mėstymas prailgina samoningu gyvenimą. Tai dar viena priežastis skaityti „Kiną“. Dalies jo straipsnių atsiradimą paskatinė Vilniaus dokumentinių filmų festivalis. Manau, kad dokumentinis kinas – vienas paskutinių mėstančių ir popsu nepasiduodančių kinematografininkų bastionų. Dokumentiniame kine vis dar kyla naujų idėjų, vyksta naujų formų ir temų paeikšcos. Tuo įsitikinsite perskaityti interviu su dvemis šiuometinio VDFF svečiais – prancūzu Nicolas Philibert'iu (kalbėjosi Jurga Stakėnaitė) ir lenku Pawelu Łozińskiu (kalbėjosi Tadeuszas Tomaszevskis). Kürėjų požiūris į dokumentinį kiną, beje, kardinaliai skiriasi. Philibert'as: „Mano filmai kuriami ne tam, kad perduotų kažkokią svarbią žinią. Todėl ir meninė išraiška netarnauja iš anksto sugalvotam su-

manymui.“ Łoziński: „Dažnai turiu sumanymą, svarstau apie jį ir galiusiai nusprenžiu, kad iš tikrujų taip ir nežinau, apie ką turėtų būti filmas. Galima nufilmuoti žmogų, užfiksuoći kokią nors situaciją, tik kas paskui?“

Toje netiesioginėje dviejų kūrėjų diskusijoje dalyvauja ir kiti žurnalo autorai – VDFF aptarianti Auksė Kancerevičiūtė, naujų Audrius Stonio filmą „Aš perėjau ugnį, tu buvai su manim“ recenzuojanti Irma Šimanskaitė-Jančorienė, recenzuojanti Jaceko Borechovo filmą „Vis-

Gruodžių „Liekną“ ironiškai komentuojantis Valdas Gedgaudas, Jūratės Samulionytės požiūriu į filmą „Šanxai Banzai“ personažus akivaizdžiai nepritarianti Renata Šukaitė ir Algimanto Maceino „Paskutinį“ aptarianti Sonata Žalneravičiūtė. Rūta Birštonaitė recenzuoja vieną iškiliausią šių metų lietuvių kino įvykių – Rūtos Oginskaitės knygą apie dokumentininką Robertą Verbą.

Lietuvių filmotekos dalis šiam žurnale išties didelė. Dvi recenzijos – Auksės Kancerevičiūtės ir Ievos Toleikytės – skirtos naujausiam (ir, kaip visada, gana ilgai lauktam) Šarūno Barto filmui „Eurazijos aborigenai“. Ramūnas Pronkus rašo apie Sauliaus Drungos „Anarchiją Žirmūnuose“. Išvada negailestinga: „Vieni filmai savo poveikiu primena gilių pokalbių su įdomiu žmogumi prie vyno taurės ar pasirirstymą valtini po nepažįstamus pašaulius, o šis gali prilygti tik susitikimui su savivaldybės tarnautoju, kuris pusantros valandos įrodinėja, kad Tarandės rajonas administraciškai priklauso Vilniaus miestui.“ Apie režisierių, kuris iškart suke-

lia asociacijas su miestų erdvėmis ir architektūra, rašo Ramūnas Aušrotas. Jo tyrinėjimo objektas – vokiečių kino režisierius Wimas Wendersas. Aptardamas Wenderso kūrybą, Aušrotas pabrėžia ir režisieriaus filmų metafizinius momentus, jo sinefilią, ir tai, kad „Judėjimas Wendersui ir jo kinui yra būties forma. *Perpetuum mobile* įteisina ir garantuoja būti.“ Panašių subtilių įžvalgų straipsnyje daug ir, manau, ne vieną skaitytojų jas paskatinis pasižiūrėti Wenderso filmų retrospektivą, kurią rodys netrukus prasidenti „Scanorama“. Žurnale išsamiai pristatomra ir visa šiumentės „Scanoramos“ programa, kuri žada daug tikro kino atradimų.

Lukas Brašiškis dalijasi mintimis

apie jau pasibaigusį Niujorko kino festivalį. Straipsnis „Kinas dar nemirė, bet jau spejė prisikelti“ analizuojia autorinio kino formas ir keilia klausimą, kas yra kino menas ir kokios jo šiuolaikinės egzistavimo formos. Deja, kino teatrų repertuarė tos šiuolaikinės kino formos vis retesnės. Tai konstatuoja ir Lina Kaminskaitė-Jančorienė, recenzuojanti Jaceko Borechovo filmą „Vis-

Parodos	Modernaus meno centras	„Vitražo manufaktūra“	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS			
Nacionalinė dailės galerija	<i>Literatų g. 8</i> iki XI. 6 d. – paroda „Kūrybiniai plenerai Grybų kaime 2004–2010“	<i>Stiklių g. 6</i> iki XI. 5 d. – Rūtis Lipaitės vitražo darbų paroda	Dailė Nepraleiskite progos apžiūrėti retrospektyvinės Algio Skačausko (1955–2009) kūrybos parodos Vilniaus dailės akademijos „Titaniko“ parodą salėje.
Konstitucijos pr. 22	XX a. Lietuvos dailės ekspozicija	iki XI. 4 d. – stiklo meno paroda „Stiklo sodas“	
Tarptautinė kino ir videomeno paroda „Milijonas ir viena diena“	Tarpautinė kino ir videomeno paroda „Milijonas ir viena diena“		
Paroda „Lietuvos kinas ir dailė“	Paroda „Lietuvos kinas ir dailė“		
Vilniaus paveikslų galerija			
Didžioji g. 4			
Chodkevičių rūmų klasicistinių interjerų Lietuvos dailė XVI–XIX a.			
Romualdo Paškevičiaus (1940–2009) kūrybos paroda „Ramus žvilgsnis į kasdienybę“	Romualdo Paškevičiaus (1940–2009) kūrybos paroda „Ramus žvilgsnis į kasdienybę“		
Radvilių rūmai			
Vilniaus g. 22			
Lietuvių išeivijos kūrybos paroda „Dovana Nepriklausomai Lietuvai“	Lietuvių išeivijos kūrybos paroda „Dovana Nepriklausomai Lietuvai“		
Taikomosios dailės muziejus			
Arsenalo g. 3 A			
Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“	Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“		
Vytauto Urbanavičiaus darbų paroda „Sugrąžinta iš praetities“	Vytauto Urbanavičiaus darbų paroda „Sugrąžinta iš praetities“		
Lietuvos nacionalinis muziejus			
Naujasis arsenalas			
Arsenalo g. 1			
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija	Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija		
Lietuva carų valdžioje	Lietuva carų valdžioje		
Lietuvos valstiečių būties kultūra	Lietuvos valstiečių būties kultūra		
Kryždirbystė	Kryždirbystė		
Fotografijų paroda „Léonard Misonne. Pakelius...“	Fotografijų paroda „Léonard Misonne. Pakelius...“		
iki XI. 7 d. – „Lietuvių liaudies muzikos instrumentai“	iki XI. 7 d. – „Lietuvių liaudies muzikos instrumentai“		
Senasis arsenalas			
Arsenalo g. 3			
Lietuvos proitorė	Lietuvos proitorė		
Kazio Varnelio namai-muziejus			
Didžioji g. 26			
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija	K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija		
Lankymas antradienį – šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 1644	Lankymas antradienį – šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 1644		
Bažnytinio paveldo muziejus			
Šv. Mykolo g. 9			
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija	Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija		
Paroda „Vilniaus bernardinės: kasdienybė ir šventės. Archeologinių tyrimų medžiaga“	Paroda „Vilniaus bernardinės: kasdienybė ir šventės. Archeologinių tyrimų medžiaga“		
Šiuolaikinio meno centras			
Vokiečių g. 2			
iki XI. 7 d. – „Lietuvos dailė 2000–2010: dešimt metų“	iki XI. 7 d. – „Lietuvos dailė 2000–2010: dešimt metų“		
„Lietuvos aido“ galerija			
Žemaitijos g. 11			
iki XI. 3 d. – Jūratės Mykolaitytės tapyba	iki XI. 3 d. – Jūratės Mykolaitytės tapyba		
LDS galerija „Kairė–dešinė“			
Latako g. 3			
iki XI. 6 d. – Šarūno Surblio kūrybos paroda „Švytuoklės principas“	iki XI. 6 d. – Šarūno Surblio kūrybos paroda „Švytuoklės principas“		
Galerija „Vartai“			
Vilniaus g. 39			
nuo 29 d. – paroda „Animaciniai filmai iš Vokietijos“	nuo 29 d. – paroda „Animaciniai filmai iš Vokietijos“		
„Arkos“ galerija			
Aušros Vartų g. 7			
iki 30 d. – septintoji tarptautinė mažosios grafikos trienale	iki 30 d. – septintoji tarptautinė mažosios grafikos trienale		
Tapybos paroda „Dialogai“	Tapybos paroda „Dialogai“		
„Akademijos“ galerija			
Piliés g. 44/2			
iki 30 d. – Gabrielės Širkaitės (1975–2002) kūrybos paroda	iki 30 d. – Gabrielės Širkaitės (1975–2002) kūrybos paroda		
Paroda „Litvakų paveldo Baltarusijoje katalogas: Vilniaus dailės akademijos ir Baltarusijos valstybinių universitetų studenčių darbai“	Paroda „Litvakų paveldo Baltarusijoje katalogas: Vilniaus dailės akademijos ir Baltarusijos valstybinių universitetų studenčių darbai“		
„Titaniko“ ekspozicijų salės			
Maironio g. 3			
Algio Skačausko (1955–2009) tapyba	Algio Skačausko (1955–2009) tapyba		
Modernaus meno centras			
Literatų g. 8			
iki XI. 6 d. – paroda „Kūrybiniai plenerai Grybų kaime 2004–2010“	iki XI. 6 d. – paroda „Kūrybiniai plenerai Grybų kaime 2004–2010“		
Vilniaus fotografijos galerija			
Stiklių g. 4			
Sonios Avishervan fotografijos paroda „Atvykėlių pasakojimai“	Sonios Avishervan fotografijos paroda „Atvykėlių pasakojimai“		
Šv. Jono gatvės galerija			
Šv. Jono g. 11			
iki 30 d. – Vidmantas Martinkionis meno kolekcija „Autoportretai 2“ (tapyba, skulptūra, grafika, fotografija)	iki 30 d. – Vidmantas Martinkionis meno kolekcija „Autoportretai 2“ (tapyba, skulptūra, grafika, fotografija)		
Vilniaus dailininkų sajungos parodų salė			
Vokiečių g. 4/2			
Tarpautinė ekslibrisų ir mažosios grafikos konkursinė paroda „Žalgiris – 600“	Tarpautinė ekslibrisų ir mažosios grafikos konkursinė paroda „Žalgiris – 600“		
Pamėnkalnio galerija			
Pamēnkalnio g. 1/13			
iki 31 d. – paroda „Jaunojo tapytojo prizas 2010“	iki 31 d. – paroda „Jaunojo tapytojo prizas 2010“		
Galerija „Meno niša“			
J. Basanavičiaus g. 1/13			
iki XI. 2 d. – Eglės Velaniškytės paroda „Laimingo žmogaus tapyba“	iki XI. 2 d. – Eglės Velaniškytės paroda „Laimingo žmogaus tapyba“		
Vilniaus rotušė			
Didžioji g. 31			
nuo 29 d. – Algimanto Aleksandravičiaus paroda „LDK šešliai“	nuo 29 d. – Algimanto Aleksandravičiaus paroda „LDK šešliai“		
iki XI. 6 d. – tarptautinė ekslibrisų paroda „Susitikimas Vilniuje 2010–aisiais! www...lt“	iki XI. 6 d. – tarptautinė ekslibrisų paroda „Susitikimas Vilniuje 2010–aisiais! www...lt“		
Teatro, muzikos ir kino muziejus			
Vilniaus g. 41			
Paroda „Lietuvos kinas. 1909–2009“	Paroda „Lietuvos kinas. 1909–2009“		
Vilmos Markauskaitės tapyba	Vilmos Markauskaitės tapyba		
Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salė			
Šv. Jono g. 11			
iki XI. 5 d. – Laimutės Kozlovičiūnės tekstilės paroda „Kalbantys iš tamso“	iki XI. 5 d. – Laimutės Kozlovičiūnės tekstilės paroda „Kalbantys iš tamso“		
Galerija „ARgenTum“			
Latako g. 2			
Romualdo Inčirauskio metalo plastikos ir medalių paroda	Romualdo Inčirauskio metalo plastikos ir medalių paroda		
Energetikos ir Technikos muziejus			
Rinktinės g. 12			
iki XI. 5 d. – paroda „Tekstilė. Technika. Energija“	iki XI. 5 d. – paroda „Tekstilė. Technika. Energija“		
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija			
Vilniaus g. 39/6			
Japonų ir lietuvių vaikų piešinių paroda „Margas pasaulus / Japonija“	Japonų ir lietuvių vaikų piešinių paroda „Margas pasaulus / Japonija“		
Galerija „Dailininkų menė“			
Šeimyniškių g. 23 / Raitininkų g. 2			
Jono Daniliausko tapyba ir pastelės	Jono Daniliausko tapyba ir pastelės		
Senamiesčio menininkų dirbtuvė			
Totorių g. 22			
Kosto Gaitanžių paroda „Neuschwabenland!“	Kosto Gaitanžių paroda „Neuschwabenland!“		
VGTU bibliotekos galerija „A“			
Saulėtekio al. 14			
Aleksandro Jauniaus paroda „Žmonės“	Aleksandro Jauniaus paroda „Žmonės“		
Lietuvos technikos biblioteka			
Šv. Ignotog. 6			
Paroda „Atsinaujinantys energijos šaltiniai, techninės inovacijos ir klimato kaita“	Paroda „Atsinaujinantys energijos šaltiniai, techninės inovacijos ir klimato kaita“		
iki 31 d. – Stasės Mardosiėnės tapybos darbų paroda „Mano džiaugsmas“	iki 31 d. – Stasės Mardosiėnės tapybos darbų paroda „Mano džiaugsmas“		
Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka			
Trakų g. 10			
iki XI. 6 d. – Viačeslavu Sokoleckio retrospektyvinė kūrybos paroda „C' Est La Vie“	iki XI. 6 d. – Viačeslavu Sokoleckio retrospektyvinė kūrybos paroda „C' Est La Vie“		
Rašytojų klubas			
K. Sirvydo g. 6			
Ramūno Danisevičiaus ir Irmonto Gelūno fotografių paroda „720 nanometro“	Ramūno Danisevičiaus ir Irmonto Gelūno fotografių paroda „720 nanometro“		
„Vitražo manufaktūra“			
Stiklių g. 6			
iki XI. 5 d. – Rūtės Lipaitės vitražo darbų paroda	iki XI. 5 d. – Rūtės Lipaitės vitražo darbų paroda		
„Keno galerių „Kunstkamera“			
Ligoninės g. 4			
Prano Gailiaus kūrybos paroda „Vario metamorfozės“	Prano Gailiaus kūrybos paroda „Vario metamorfozės“		
Šv. Jono gatvės galerija			
Šv. Jono g. 11			
iki 30 d. – Vidmantas Martinkionis meno kolekcija „Autoportretai 2“ (tapyba, skulptūra, grafika, fotografija)	iki 30 d. – Vidmantas Martinkionis meno kolekcija „Autoportretai 2“ (tapyba, skulptūra, grafika, fotografija)		
TRAKŲ VOKĖ			
Grafo Tiškevičiaus rūmai			
Zalioji aikštė 2a			
iki XI. 5 d. – Irenos Kostinos tapybos paroda „Mano džiaugsmas“	iki XI. 5 d. – Irenos Kostinos tapybos paroda „Mano džiaugsmas“		
KAUNAS			
M. Žilinsko dailės galerija			
Neprilausomybės a. 12			
Dogu Bankovo (Bulgarija) kūrybos paroda „Nenušaukite padavėjo prieš pietus“	Dogu Bankovo (Bulgarija) kūrybos paroda „Nenušaukite padavėjo prieš pietus“		
iki 31 d. – Lietuvos vardo tūkstantmečiui skirta IV Lietuvos rašto meno paroda	iki 31 d. – Lietuvos vardo tūkstantmečiui skirta IV Lietuvos rašto meno paroda		
Kauno paveikslų galerija			
K. Donelaičio g. 16			
iki XI. 7 d. – Eimutės Markūno kūrybos paroda „Tušumas sodai“	iki XI. 7 d. – Eimutės Markūno kūrybos paroda „Tušumas sodai“		
Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus			
V. Putvinskio g. 55 </			

RAITÉ". Rež. – J. Ščiukcis
7 d. 18 val. – E.E. Schmitt „DVIEJU PASAULIŲ VIEŠBUTIS". Rež. – S. Račkys

Vilniaus teatras „Lelė"

Didžioji salė
29 d. 18.30 – PREMJERA! „VARDAN TOS" (pagal W. Shakespeare'o „Romeo ir Džuljeta"). Rež. – A. Jalianauskas
30 d. 12 val. – S. Maršakas „KATĖS NAMAI". Rež. – A. Mikutis
31 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PARŠIUKAI". Rež. – A. Mikutis
Mažoji salė
30 d. 14 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ" (ž. Gryvos knygėlės motyvais). Rež. ir dail. – A. Mikutis
31 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „MUZIKINĖ DĒŽŪTĘ" (pagal V. Odojevskio pasaką „Miestelis tabokinėje"). Rež. ir dail. – J. Skuratova
31 d. 18.30 – „PASVYDO" (A. Strazdo eileraščiu pamatyti suaugusiems). Rež. ir dail. – A. Bagočiūnaitė-Paukštienė

„Menų spaustuvė"

29, XI. 4 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – C. Graužinio „DRAŠI ŠALIS (LITUOVOS DIENA)". Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė")
29 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – „VAKARAS SU KNYGA" (pagal M. Bulgakovo romaną „Meistras ir Margarita"). Rež. – V. Bareikis
30 d. 17, 19 val. *Kišeninėje salėje* – PREMJERA! „NUTOLE TOLIA!" (pagal P. Širvį). Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė")
31 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – M. Crimpo „PASIKĖSINIMAI". Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė")
31 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – „PASIUNTINYS". Rež. – D. Keturakyte Vš. „Naujas teatras"
XI. 3 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – A. Slapovskio „ŠVAŽIUOJU" („Trupė Liūdi")
3 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – C. Graužinio „VISKAS ARBA NIEKO". Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė")
4 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – PREMJERA! „PUPI PIPA PUPI". Rež. – E. Mikulonytė (LMTA IV vaidybų kursas)

KAUNAS

Kauno valstybinis dramos teatras

29 d. 19 val. *Mažojoje scenoje* – D. Lipskero „JELENA IR ŠTURMANAS". Rež. – S. Paciukas
30 d. 15 val. *Tavernos salėje* – Š. Aleichemo „MENDELIO MILIJONAI". Rež. – A. Pociūnas
30 d. 18 val. *Penktajoje salėje* – D. Danis „AKMENŲ PELENAI". Rež. – A. Jankevičius
31 d. 15 val. *Ilgiojoje salėje* – I Paliulytės „LIŪDNAS DIEVAS". Rež. – I. Paliulytė

Kauno muzikinis teatras

29 d. 18 val. – F. Leharo „PAGANINIS". Dir. – J. Geniušas
30 d. 18 val. – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS". Dir. – V. Visockis
31 d. 18 val. – G. Verdi „TRAVIATA". Dir. – J. Geniušas
4 d. 18 val. – I. Kálmáno „MONMARTRO ŽIBUOKLĘ". Dir. – V. Visockis
5 d. 18 val. – J. Kanderio, F. Ebbo, J. Masterrroffo „KABARETAS". Dir. – J. Geniušas

Kauno mažasis teatras

29 d. 19 val. – „ŽMOGUS MEDYJE". Režisierius ir pjesės autorius V.Balsys
30 d. 18 val. – „MOKĖK – DUOSIU" (pagal G. Gugevičiūtės pjesę „Labas gyvenimas"). Rež. – V. Balsys

Kauno valstybinis lėlių teatras

30 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – „DAKTARAS KRIPŠTUKAS PRAGARE" (pagal J. Kaupo pasakas). Rež. – J. Januškevičiūtė
30 d. 19 val. – dainuojamosios poezijos atlikėjai D. Razauskas ir grupė
31 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – „MEŠ-KIUKO GIMTADIENIS". Rež. – R. Bartninkaitė

ŠIAULIAI

Šiaulių dramos teatras

29 d. 18 val. – R. Harlingo „PLIENINĖS MAGNOLIJOS". Rež. – R. Steponavičiūtė
XI. 4 d. 18 val. – „2 VYRAI. 1 TIESA". Rež. – A. Gricius („Domino teatras")

PANEVĖŽYS

J. Miltinio dramos teatras

29 d. 18 val. – E. De Filipo „MANO ŠEIMA". Rež. – R. Rimeikis
29 d. 18.30 – L. Kondrotaitės ir G. Storpirščio poetinius spektaklius „KAS ŠITĄ VĖJĄ PAVADINO LIKIMU". Rež. – G. Storpirštis
30 d. 18 val. – H. Ibsono „KAI MES MIRE NUBUSIM..." Rež. – S. Varnas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

29 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – festivalio „Gaida" baigiamasis koncertas. Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras. Solistai A. Statkus (altas), S. Wieder-Atherton (violončelė, Prancūzija, JAV). Dalyvauja dainininkės S. Jančaitė ir G. Vaitkutė. Dir. – R. Šervenikas. Programoje W. Rihm, G. Battistelli, A. Martinaicių kūriniai

31 d. 16 val. *Taikomosios dailės muziejuje* – kamerinių ansamblio „Vilniaus arsenala": L. Šulskutė (fleita), R. Romoslauskas (altas), S. Okruško (fortepijonas). Solistė N. Katiliénė (sopranas). Programoje J.S. Bacho, G.F. Händelio, Z. Bružaitės, J. Juozapaičio ir kt. kūriniai

XI. 3 d. 17.30 *Biržų pilies menėje* – koncertų ciklas „Muzika Trakų pilyje". Dediakacija karalienei Barborai Radvilaitėi. Ansamblis „Musica humana" (meno vad. ir dir. – A. Vizgirda), senojo šokių trupė „Festa Cortese" (meno vad. – A. Žautautienė).

Solistė M. Lukošiūtė (sopranas). Aktorius R. Abukevičius (skaitovas)

XI. 3 d. 18 val. *Vilniuje, Taikomosios dailės muziejuje*, – kamerinių muzikos koncertas. Fortepijoninės trio „Kaskados": R. Mataitytė (smuikas), E. Kulikauskas (violončelė), A. Šikšniūtė (fortepijonas). Programoje J. Haydno, W.A. Mozarto, B. Smetanos kūriniai

6 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Lietuvos kamerinių orkestros. Solistas P. Stravinskas (fortepijonas, JAV). Dir. – P. Borgonovo (Italija). Programoje G. Petrossi, J.S. Bacho, J. Haydno, R. Strausso kūriniai

7 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Svečiuose – animacinių filmų herojai. Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras. Solistė I. Baikštėtė (fortepijonas). Dir. – M. Pitrėnas. Dalyvauja aktorius A. Kazanavičius. Programoje animacinių filmų fragmentai, palydimi L. van Beethoveno, P. Dukas, I. Stravinskio, D. Šostakovičiaus muzikos

7 d. 16 val. *Vilniuje, Taikomosios dailės muziejuje*, – tarptautinio Šiuolaikinės muzikos festivalio „iš arti" koncertas. Kauno styginių kvartetas. Solistės A. Krikščiūnaitė (sopranas), L. Krépštaitė (fortepijonas). Programoje V. Bartulio, A. Briliaus, V. Švedo, G. Kuprevičiaus, A. Kubiliūno

7 d. 16 val. *Trakų pilies Didžiojoje menėje* – koncertų ciklas „Muzika Trakų pilyje". J. Leitaitė (mecosopranas), S. Krinicius (gitara)

VILNIUS

Kongresų rūmai

XI. 5 d. 19 val. – koncertų ciklas „Jaunųjų talentų galerija". Antrasis koncertas. Skirtuma G. Mahlerio 150-osioms gimimo metiniams. D. Prošajevas (fortepijonas). Lietuvos valstybinis simfoninių orkestras. Dir. – P. Feranecas. Programoje S. Rachmaninovo, G. Mahlerio kūriniai

Lietuvos muzikos ir teatro akademija

XI. 6 d. 17 val. – R. Schumanno dainų koncertas. Dalyvauja T.E. Baueris (baritonas, Vokietija), I. Kawakatsu (fortepijonas, Vokietija), LMTA dainavimo katedros studentai

Lietuvos muzikų rėmimo fondas

XI. 3 d. 18 val. S. Vainiūno namuose – vakaras, skirtas V. Viržionui, R. Žigaičiui, A. Lopui, A. Kalinauskui, T. Sventickaitė-Kunavičienei, E. Belazarienei-Šiurkutei, J. Finkelsteinui, T. Kalibataitei, A. Bartusevičiui, V. Bražėnu i kitims

Šv. Kazimiero bažnyčia

XI. 2 d. 18.30 – vargonuoją L. Digrys. Programoje J.S. Bacho, T. Albinoni, O. Messiaeno ir kt. kūriniai

Šv. Kotrynos bažnyčia

XI. 1 d. 19 val. – choras „Jauna muzika" (vad. – dir. V. Augustino). Solistai R. Jasiuskaitis (violončelė), D. Bagurskas (kontrabonas) ir D. Jozėnas (vargonai). Dir. – V. Augustinas. Programoje S. Fabri, A. Melani, D. Scarlatti ir kt. kūriniai
XI. 5 d. 19 val. – R. Karcevas su programa „gimės Odesoje..."

„Piano.it" koncertų salė

28 d. 19 val. – B. Mar improvizacijų programa „Tylas sode". Dalyvauja E. Ališauskas (birbynė), M. Zableckas (flamenco gitara) ir V. Narkevičius (garso režisūra)
29 d. 19 val. – smuikininkė J. Frolova (Rusija) ir pianistas V. Stanevas (Bulgarija). Programoje R. Schumanno, L.van Beethoveno, J. Brahmo, M. Ravelio kūriniai

KAUNAS

Kauno menininkų namai

Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje
30 d. 16 val. – „iš arti: epitafijos" – Kauno kompozitorų kūriniai kariljonui premjeros. Kariljonu skambins G. Kuprevičius ir J. Vilnonis
31 d. 16 val. – varpu muzikos koncertas „Ramybės muzika". Kariljonu skambins J. Vilnonis

Šv. Gertrūdos bažnyčia

30 d. 11 val. – koncertas, skirtas Hildegardai iš Bingeno (1098 – 1179). Giesmes atliks L. Leon (mecosopranas, Vokietija), vienuolės tekstus skaitys aktorė H. von Wangenheim (Vokietija), tekstus komentuos pianistė R. Lampsatytė (Vokietija)

KLAIPĖDA

Klaipėdos koncertų salė

XI. 5 d. 18 val. – „žaismingos muzikos orkestras V". Klaipėdos kamerinių orkestras (meno vad. – M. Bačkus). Dir. – M. Piečaitis. Solistai Klaipėdos E. Balsio menu giminajais, S. Šimkaus konservatorijos, J. Kačinsko ir J. Karoso muzikos mokykly moksleivai

Vakarai

Rašytojų klubas

29 d. 17.15 val. *Vilnius Šv. Kryžiaus bažnyčioje* (S. Daukanto aikštė 1) – Šv. Mišios už mirusius rašytojus. Šv. Mišias aukos kunigas R. Doveika
XI. 4 d. 17.30 – muzikos ir poezijos vakaras „Žmogus sutilpo vienat�" (V. Mačernio, V. Mykolaiciū-Putino, A. Kalanavicius poezių). Dalyvauja saksofonininkas P. Vyšniauskas ir aktorė G. Urbonaitė

Nacionalinė dailės galerija

29 d. – paskaitų serija „Three uses of the knife". D. Cahen filimo apie kuratorystę „Draugiški priešai" peržiūra, T. Mortono ir D. Mikšio pranešimai bei diskusijos

Lietuvos nacionalinis muziejus

XI. 4 d. 17 val. – „Ketvirtadienio kultūros istorijos vakarai". Česlovė Sasnauskas. Gyvenimas ir kūryba. Dalyvauja europarlamentaras V. Landsbergis

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Čarlas ir Ema : [Čarzo Darvino šeimos istorija] / Deborah Heiligman ; iš anglų kalbos vertė Virginija Traškevičiūtė. – Vilnius : Tyto alba, 2010 (Vilnius : Standardų sp.). – 278, [2] p., [4] iliustr. lap. : genėal. schem. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9986-16-776-1 (jr.)

Gyvenimo dovana : romanas / Danielle Steel ; iš anglų kalbos vertė Renata Valotkienė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 196, [1] p. – Tiražas 1800 egz. – ISBN 978-9955-38-676-6 (jr.) : [23 Lt 24 ct]

Ilgesio kojos : novelė romanas / Aušra Matulevičiūtė. – Vilnius : Tyto alba, 2010 (Kaunas : „Arx Baltica" spaudos namai). – 118, [2] p. – (Nauji vardai : NV). – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9986-16-777-8

Mano gyvenimo knyga : [prisiminimai] / Rimantas Minalgas. – Vilnius : Homo liber, 2010 (Vilnius : Biznio mašinų komp.). – 183, [1] p. : iliustr. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-9955-716-9-9

Mergina, kuri žaidė su ugnimi : romanas / Stieg Larsson ; iš svetų kalbos vertė Raimonda Jonukaitė. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGITO] ; Vilnius : Kronta, [2010] ([Kaunas] : Spindulio sp.). – 687, [1] p. : Trilogijos „Millennium" 2-oji knyga. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-609-403-154-0 (jr.)

Nekalbybės muziejus : romanas / Orhan Pamuk ; iš turkų kalbos vertė Justina Pilkauskaitė. – Vilnius : Tyto alba, 2010 (Vilnius : Logotipas). – 654, [1] p. : žml. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-9986-16-771-6 (jr.)

Pietų karalienė : romanė / Arturo Pérez-Reverte ; iš ispanų kalbos vertė Arvydas Makštutis. – Vilnius : Vaga, 2010 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 471, [1] p. – Tiražas 2050 egz. – ISBN 978-5-415-02167-3 (jr.)

Rito rato ratuto : literatūros vadovėlis 6 [klasė] / Vilija Janušauskienė, Loreta Žironaitė. – 1-asis leid., 2010 [m. tiražas]. – Kaunas : Šviesa, 2010. – 2 kn. – (Šok). – Virš. aut. nenurodytos

Kn. 2: I toliu tolius. – 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 174, [2] p. : iliustr., portr. – Tiražas 1700 egz. – ISBN 978-5-430-05047-4

Savaitės filmai**Kuočtelėjė *****

Kai pasaulyje tapo madinga kalbėti, jog Sandansas ir aplink jį susibūrė kinematografininkai išsisémė, o tikrojo nepriklausomo amerikiečių kino reikia ieškoti visai kitur, pas mus Sandansas tapo reklaminiu filmu kokybės ženklu. Jonathano Levine'o filmas taip pat buvo rodytas šiame festivalyje, jis siejamas su populiaria 10-ojo dešimtmečio nostalgija. Veiksmas perkels į 1994-ųjų Niujorką. Pasibaigus mokslo metams, oficialus mokyklos „žolelių“ platintojas Lukas išgyvena krizę, kurią tik pagilina prasiskolinė tėvai ir atostogoms pasibaigus neišvengiamas universitetas. Gal padės psichoterapija? Tačiau psichoanalitikas daktaras Skvairas pats nuobodžiauva mieste, pacientai lankosi vis rečiau, o laikas bėga per greitai. Pasijusti jaunesniams ir gyvybingesniams, be abejo, gali padėti narkotikai. Taip ieškodami nuotykių ir gyvenimo prasmės dideliame mieste susitinka Lukas ir daktaras Skvairas. Netrukus viskā dar labiau komplikuos meilė... Pagrindinius vaidmenis sukūrė Benas Kingsley, Famke Janssen, Joshas Peckas, Olivia Thirlby, Mary-Kate Olsen (JAV, 2008). (Vilnius)

Miestas ****

Chucka Hogano romano „Vagių princas“ ekrанизacija perkels į Bostono nusikaltelių kvartalą Čarlstoną. Čia gyvena Dagas (Benas Affleckas) yra ir filmo režisierius). Jis vadovauja nusikaltelių, plėšiančių bankus, gauja. Per vieną apiplėšimą Dagas ir jo bendrai paima įkaitę – banko vadybininkę Kler (Rebecca Hall). Nors mervinai nieko neatsitinka, ji atrodo pavojinga. Dagas nusprenčia išsiaškinti, ar ji ką nors žino apie plėšikus. Atsikritinė pažintis netikėtai peraugą į stiprų jausmą. Meilė paskatina Dago sikius iš esmės pakeisti gyvenimą. Bet jis turi nugalėti kelias nemenkas kliūties, tarp kurių – policijos įtarimai ir nusikaltelių „bos“ Gėlininko šantažas. Režisierius Affleckas neslepija simpatijų aktoriaus Afflecko vaidnamam personažui ir gržta prie tradicinės gangsterių filmo schemos, pakakurios nusikaltelių privalo pasirinkti blogą arba gerį ir paveiktas meilės atsidurti kelyje į dorą gyvenimą. Keli virtuožiškai nufilmuoti apiplėšimai, keli įsimintini antrojo plano personažai, kuriuos suvaidino Jeremy Renneris, Pete'as Postlethwaite'as, Blake Lively, ir numanoma pabaiga suteikia filmui netikėto žavesį (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas)

Nepageidaujami genai ***

Jeffrey Eugenideso ir Allano Loebko komedija iš pirmo žvilgsnio aktualia – dirbtinio apvaisinimo – tema. Patraukli Niujorko vienišė Keisė (Jennifer Aniston) nusprenčia pastoti. Netikėtai susikloščius aplinkybėms, jos vaiko tėvu tampa geriausias draugas neurotikas Volis (Jason Bateman), o ne kruopščiai atrinktas donoras gražuolis Rolandas (Patrick Wilson). Kai po ilgos pertraukos Keisė su sūnumi gržta į Niujorką ir rengiasi tekėti, Volis bijo pasakyti jai tiesą ne tik apie sūnumą, bet ir apie savo jausmus. Tačiau panašios komiškos situacijos amerikiečiams yra tik pretekstas papasakoti dar vieną meilės istoriją. (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Pjūklas: spėstai atgyja! *

Jau septintas pasakojimas apie kino pamėgtą žudiką maniaką. Grupė žmonių, kuriems pavyko išsigelbėti nuo ankstesnių žudiko pinklių, ieško paramos pas guru, kuris taip pat vos netapo auka. Jis turi ką slėpti. Atskleistos paslaptys sukelia neįsivaizduojamo siaubo išdavas. Kevinui Greutertui galima tik pavydėti tokiu ištikimų žiūrovų. Jei kam nors filmas bus pirmas, galima tik užjausti. Vaidina Tobin Bell, Cary Elwes, Costas Mandylor, Betsy Russell (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Šiauliai)

Rizikinė erzinti diedukus ***

Pamačius šitaip išverstą filmo „RED“ pavadinimą širdis ima šauktis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos. Net ir turint galvoje, kad platintojai neprivalo išmanyti kalbos, bent jau gero skonio ir sveiko proto rudimentų reikia net labiausiai užsigulėjusiam lietuviškam „runkeliui“. Juk niekas kitas negalėtų pavadinti „dieduku“ Bruce'o Williso ir visų kitų jo personažo, buvusio CŽV agento, draugų bei priešų, kuriuos suvaidino Morganas Freemanas, Helen Mirren, Mary-Louise Parker, Johnas Malkovichius. Roberto Schwentke's filmas sukurtas pagal populiarų komiksą. Pensininko agento ramybę sudrumsčia profesionalus žudikas. Buvęs agentas turi apginti mylimosios gyvybę, tam jis pasitelkia savo senus bendradarbius (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Šiauliai)

Šėtonas **

Dangoraižio lifte įkalinta grupelė žmonių pradeda įtarti, kad tai ne prastas nelaimingas atsitikimas. Netrukus nelaimėliai supras, kad tarp jų yra šėtonas. Pagrindinius vaidmenis Drew Dowdle'o ir Johno Erico Dowdle'o filme sukūrė Chrisas Messina, Logan Marshall-Green, Jenny O'Hara, Mattas Cravenas, Bojana Novakovic, Joshua Peace'as, Aaronas Bergas, Joe Cobdenas. Juos įkvėpė ir prodiusavo visokiu paranormalių keistenybių mėgėjas M. Nightas Shyamalanas (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorius – Linas Vildžiūnas

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Dailė – Monika Krikštopaitytė | **Muzika** – Kamilė Rupeikaitė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras** – Sigita Ivaškaitė

Publicistiką – Laima Kreivytė | **Stilius** – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaite

www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras**VILNIUS****Forum Cinemas Vingis**

29–XI. 4 d. – Pjūklas: spėstai atgyja! (3D, JAV) – 13.50, 18.20, 21.40
Nepageidaujami genai (JAV) – 11.40, 14.30, 17, 19.20, 21.40
Bjaurusis aš (3D, JAV) – 12, 15, 16.20, 18.50, 22 val; 29–XI. 3 d. – Bjaurusis aš (JAV) – 11.20, 16, 20.45; 4 d. – 11.20, 16 val. (lietuvių k.); 29–XI. 3 d. – 13.50, 18.30; 4 d. – 13.50 (originalo k.)
29–XI. 4 d. – Socialinis tinklalapis (JAV) – 12.20, 15.20, 18.40, 22 val.
Valgyk, melskis, mylėk (JAV) – 14.20, 17.40, 21 val.
Rizikinė erzinti diedukus (JAV) – 12, 15, 18, 21 val.

Miestas (JAV) – 12.15, 15.15, 18.15, 21.20
Palaidotas gyvas (Ispanija) – 13, 16, 19, 21.20
Pelėdų karalystės sargai (3D, Australija, JAV) – 11 val.
Marmadukas (JAV) – 11.20
Pradžia (JAV, D. Britanija) – 14, 17, 20 val.
Amaya (Honkongas, Latvija) – 13.45, 18 val.
Stounas (JAV) – 15.45, 20.15

Forum Cinemas Akropolis

29–XI. 4 d. – Pjūklas: spėstai atgyja! (3D, JAV) – 19, 21.50
Nepageidaujami genai (JAV) – 10.45, 13.15, 15.30, 18.15, 21 val.
Bjaurusis aš (JAV) – 12, 14.20, 17, 20 val.
Bjaurusis aš (3D, JAV) – 10.15, 13, 16 val.
Socialinis tinklalapis (JAV) – 11.45, 14.10, 16.45, 19.15, 21.40
Valgyk, melskis, mylėk (JAV) – 14.30, 17.30, 20.30
Šėtonas (JAV) – 12.45, 14.45, 17.15, 19.30, 21.30
29–XI. 3 d. – Rizikinė erzinti diedukus (JAV) – 12.15, 15.15, 18, 20.45; 4 d. – 12.15, 15.15, 20.45
29–XI. 4 d. – Miestas (JAV) – 15.45, 18.30, 21.15, 21.30
Katės ir šunys: kačių kerštas (JAV) – 10.30, 12.30
Pelėdų karalystės sargai (Australija, JAV) – 11.15, 13.30

„Skalvijos“ kino centras

„Ad hoc: Nepotogus kinas 2010“
29 d. – Keliaujantis į laisvę (JAV) – 16 val.
29 d. – Afganistanas: dolerių pėdsakais (Prancūzija) – 18 val.
29 d. – Mugabe ir baltieji afrikiečiai (Namibija, PAR, Jungtinė Karalystė, Zimbabvė) – 20 val.
30 d. – Karo ginklas (Olandija) – 14.30
30 d. – Žemės sargai (Kanada) – 15.45
30 d. – Umoja – vyrams uždraustas kaimas (Prancūzija) – 17.30
30 d. – festivalio uždarymas – 19.30
„Tarptautinis animacinių filmų festivalis „Tindirindis 2010“
30 d. – Linksmieji nutikimai – 13 val.
31 d. – Apie draugystę ir žuvę gaudymą – 13 val.
31 d. – konkursinė filmų vaikams programa „Apie stebuklus ir keliones“ – 15 val.
31 d. – konkursinė studentišku filmų programa „Raktas į širdį“ – 17 val., 3 d. – 17 val.
31 d. – konkursinė filmų programa „Meilė ir žiaurumas“ – 19 val.; 4 d. – 19 val.
31 d. – konkursinė filmų suaugusiems programa „Meilė ir civilizacija“ – 21 val.; 2 d. – 21 val.
XI. 1 d. – konkursinė eksperimentinių filmų programa „Forma T“ – 17 val.

Eksperimentinių filmų programa

XI. 1 d. – Specialioji filmų programa „Aplink pasaulį“ – 19 val.
1 d. – konkursinė studentišku filmų programa „Siaubai ir baubai“ – 21 val., 5 d. – 17 val.
2 d. – konkursinė eksperimentinių filmų programa „Figūra Z“ – 17 val.
2 d. – konkursinė filmų programa „Metamorfozės“ – 19 val.
3 d. – konkursinė filmų programa „Keliai ir lemtis“ – 19 val.
3 d. – konkursinė filmų suaugusiems programa „Santykiai“ – 21 val.
4 d. – konkursinė studentišku filmų programa „Kryžkelė ir pusiausvyra“ – 17 val.
4 d. – konkursinė filmų programa. Animacinių muzikiniai klipai – 21 val.
1 d. – Seansai senjoram. Viktorija: jaunoji karalienė (D. Britanija, JAV) – 15 val.
16.30, 19.15, 21.15; 2 d. – 12, 14, 19.15, 21.15
29, 30 d. – Rizikinė erzinti diedukus (JAV) – 15, 20.15, 22.45; XI. 1–3 d. – 15, 20.15; 3 d. – 15 val.
29–XI. 3 d. – Miestas (JAV) – 12.15, 17.30; 4 d. – 12.15
29–XI. 4 d. – Pradžia (JAV, D. Britanija) – 20.30
Cinamonas
30 d. – Pjūklas VI; Pjūklas: spėstai atgyja! (JAV) – 20 val.
29, 31–XI. 4 d. – Pjūklas: spėstai atgyja! (JAV) – 11.45, 13.45, 15.45, 17.45, 20, 22 val.; 30 d. – 11.45, 13.45, 15.45, 17.45, 19.45
29–XI. 4 d. – Nepageidaujami genai (JAV) – 12.30, 14.45, 17, 19.15, 21.30; Socialinis tinklalapis (JAV) – 12.45, 16.15, 18.45, 21.15; Palaidotas gyvas (JAV) – 21.45
29, 31–XI. 4 d. – Bjaurusis aš (JAV) – 11.30, 13.30, 15.30, 17.30, 19.45; 30 d. – 11.30, 13.30, 15.30, 17.30
29–XI. 4 d. – Valgyk, melskis, mylėk (JAV) – 15.15, 18, 20.45; Pelėdų karalystės sargai (JAV) – 12 val.; Stounas (JAV) – 14.05; Vėžliuko Semio nuotykių (Belgija) – 11 val.
KLAIPĖDA
Cinamonas
29–XI. 4 d. – Socialinis tinklalapis (JAV) – 11.15, 13.45, 16.15, 19.15, 21.45; Mergina su drakono tatuiruote (Švedija, Danija, Vokietija, Norvegija) – 15.30, 18.30, 21.30; Bjaurusis aš (JAV) – 10.45, 12.45, 14.45, 16.45, 18.45, 20.45; Valgyk, melskis, mylėk (JAV) – 12.15, 15, 17.45, 20.30; Pelėdų karalystės sargai (Australija, JAV) – 12.30, 14.30; Rezerviniai farai (JAV) – 15.15, 19.45, 22 val.; Palaidotas gyvas (Ispanija) – 11, 13.15, 17, 19, 21 val.; Vėžliuko Semio nuotykių (Belgija) – 11.45, 13.30; Mačetė (JAV) – 17.30
ŠIAULIAI
Forum Cinemas
29–XI. 4 d. – Socialinis tinklalapis (JAV) – 11.15, 13.45, 16.15, 19.15, 21.45; Mergina su drakono tatuiruote (Švedija, Danija, Vokietija, Norvegija) – 15.30, 18.30, 21.30; Bjaurusis aš (JAV) – 10.45, 12.45, 14.45, 16.45, 18.45, 20.45; Valgyk, melskis, mylėk (JAV) – 12.15, 15, 17.45, 20.30; Pelėdų karalystės sargai (Australija, JAV) – 12.30, 14.30; Rezerviniai farai (JAV) – 15.15, 19.45, 22 val.; Palaidotas gyvas (Ispanija) – 11, 13.15, 17, 19, 21 val.; Vėžliuko Semio nuotykių (Belgija) – 11.45, 13.30; Mačetė (JAV) – 17.30
Atlantis Cinemas
3D salė
29–XI. 4 d. – Bjaurusis aš (JAV) – 10, 11.45, 15.30
Pelėdų karalystės sargai (Australija, JAV) – 13.40; Pjūklas: spėstai atgyja! (JAV) – 17.25, 19.20, 21.15
1 salė
29–XI. 4 d. – Persijos princas: laiko smiltys (JAV) – 10.10; Karatė vaikis (JAV) – 12.20; Meilė per atstumą (JAV) – 15, 17 val.; Antikristas (Danija, Vokietija, Prancūzija) – 19 val.; Pradžia (D. Britanija, JAV) – 21 val.

„Miestas“